

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצב־ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. לפניך חמישה משפטים, ובכל אחד מהם שתי מילים מודגשות. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. החברה הישראלית החלה לקדש את תעודת הבגרות. _____
- II. כך משנים את התדמית של החינוך המקצועי. _____
- III. השגיגים של תלמידים רבים אינם מאפשרים להם להתקבל לאוניברסיטה, ומנהלי בתי הספר המקצועיים רוצים לשנות מצב זה. _____
- IV. במאבקם של מתנגדי החינוך המקצועי חבוייה ההנחה שהמסלול העיוני מיטיב עם כל התלמידים. _____
- V. אם בתי הספר יקבלו רק תלמידים שגורים באזורים מסוימים, הפערים בחברה יגדלו, והניעות החברתית תתמוטט. _____

(1) הקף את שני המשפטים שבהם שתי המילים המודגשות הן מאותה הגזרה. כתוב בקו ליד כל משפט שהקפת את הגזרה המשותפת לשתי המילים.

(2) משלושת המשפטים שלא הקפת, בחר שני משפטים, והשלם את הטבלה: העתק לטבלה את המילים המודגשות, וציין את השורש של כל אחת מהן.

המילה	השורש

لا تكتب في هذه المنطقة
 لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצב־ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

13. א. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

— הַמְלוֹנָאִי מתלונן על מחסור בעובדים.

— התעשיינים מעוניינים בהצטרפות כוח עבודה מקצועי לשוק העבודה.

כתוב את דרך התצורה של אחת משתי המילים המודגשות, והסבר את דרך היווצרותה.

כתוב מהי המשמעות של הצורן הסופי או של המשקל של המילה שבחרת.

ב. המילה מְקֻצָּעֵן מסתיימת בצורן שיכול להתפרש בשתי דרכים: צורן גזירה או צורן נטייה.

שבץ את המילה "מקצוען" במשפט משלך, כך שהצורן הסופי בה יהיה צורן גזירה:

שבץ את המילה "מקצוען" במשפט משלך, כך שהצורן הסופי בה יהיה צורן נטייה:

ג. לפניך משפט.

תעשיינים מתקשים למצוא עובדים מוכשרים.

השלם את הטבלה שלפניך: העתק מן המשפט רק את צורות הבינוני, ציין את הבניין, את השורש

ואת חלק הדיבור של כל אחת מן המילים שהעתקת.

חלק דיבור	שורש	בניין	צורת הבינוני

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצב־ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

14. א. לפניך ארבעה משפטים, ובהם חמישה פעלים מודגשים – ארבעה מהם סבילים, ואחד מהם אינו סביל. קרא את ארבעת המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- I. בעתיד **מִתְכַנְנֶת** בניית בתי ספר מקצועיים ליד מפעלים.
- II. כל אחד צריך ל**הִשְׁתַּכֵּר** בכבוד.
- III. היה חשש שמא תלמידים י**סָלְלוּ** לחינוך מקצועי, וכבר בגיל 14 י**חָרְץ** גורלם לעבוד בעבודת כפיים.
- IV. ההסללה ההפוכה נ**גְרָמָה** בשל סגידה בלתי מתפשרת להשגת תעודת בגרות.
- (1) **הקף** שני פעלים סבילים מאותו הבניין.
- (2) בחר בפועל סביל אחד שלא הקפת, וכתוב אותו בצורת הפעיל. שמור על ה**גוף** ועל ה**זמן** של הפועל.
- _____
- (3) כתוב את הפועל ש**אינו** סביל בזמן עתיד, גוף מדבר (גוף ראשון, יחיד). _____

- ב. לפניך משפט המעובד מטקסט 1 (שורה 10), ובו פועל מודגש. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו. בתי ספר רגילים **מכוונים** לרוב למסלול של השכלה גבוהה.
- את הפועל המודגש אפשר לקרוא בשתי צורות: **מְכַוְּנִים** או **מְכַוְּנִים**.
- (1) לשתי צורות הפועל יש מן המשותף, אך הן גם שונות זו מזו.
- לפניך פריטים דקדוקיים. הקף רק את הפריטים הדקדוקיים ה**משותפים** לשתי צורות הפועל.
- זמן שורש בניין גוף**
- (2) השורש של הפועל **מְכַוְּנִים** נוטה על דרך השלמים. אולם יש לשורש זה נטייה גם על דרך גזרת נחי עו"י.
- כתוב פועל באותו ה**שורש** ובאותו ה**בניין** של הפועל **מְכַוְּנִים** על דרך גזרת נחי עו"י.
- _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצב־ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

ג. לפניך ארבעה משפטים, ובהם שש מיילים מודגשות. מיינ את המילים בטבלה שלפניך על פי הגזרה הכתובה בראש כל עמודה.

- (1) יש תחומי לימוד שעוסקים במה שְׂרָצוּי ולא במה שְׂמָצוּי.
- (2) אנשי מערך הרפואה החליטו שלא לְשַׁבֵּת עוד.
- (3) מוסד אקדמי צריך לְהַקְנוֹת לסטודנטים יכולות הבנה וחשיבה.
- (4) הנוסעת נְחַתְתָה בארץ אתמול, וכבר היום עלתה למטוס, והוא הַמְרִיא חזרה לארצה.

שלמים	נחי לי"ה	נחי ל"א

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חצב־ברק, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

15. א. לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם זוג פעלים מודגשים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- I. לדברי ורטהיימר, הטענה שעושים טובה לתלמידים כשמרחיקים אותם מן החינוך המקצועי־טכנולוגי היא **מְגַחֶכֶת** / **מְגַחֶכֶת**.
 - II. **הַצְעָנוּ** / **הַצְעָנוּ** לתלמידים החלשים לבוא ללמוד במסלול הטכנולוגי.
 - III. הם פוגעים בעיקר בתלמידים שיכלו להצליח ולשגשג בחינוך המקצועי במקום **לְהַכְשִׁיל** / **לְהַכְשִׁיל** בחינוך הרגיל.
- (1) בכל אחד מן המשפטים **הקף** את הפועל המשקף את ההגייה הנכונה.
- (2) **נמק** מדוע בחרת בצורה זו של הפועל בכל אחד מן המשפטים.

_____ **משפט I:**

_____ **משפט II:**

_____ **משפט III:**

- ב. לפניך רשימת מילים.
- הקף** רק את המילים הנוטות באותה הגזרה של המילה **תְּלַמִּיד**.
- תַּעֲנִית, תַּפְרִיט, מְפַחֵית, תַּבְנִית, מְחַלֵּיט**
- ג. לפניך משפט, ובו פועל מודגש. קרא אותו, וענה על שני הסעיפים שאחריו.
- מערכת החינוך אינה **מְסַיֶּרֶת** את אחריותה מתלמידים שלומדים במסלול המקצועי.
- (1) כתוב את **השורש** ואת **הבניין** של הפועל **מְסַיֶּרֶת** שבמשפט.
- _____ **השורש של הפועל מְסַיֶּרֶת:**
- _____ **הבניין של הפועל מְסַיֶּרֶת:**
- (2) בהקשר אחר, המילה **מְסַיֶּרֶת** יכולה לשמש שם עצם (שם פעולה).
- כתוב את **השורש** ואת **המשקל** של השם **מְסַיֶּרֶת**.
- _____ **השורש של השם מְסַיֶּרֶת:**
- _____ **המשקל של השם מְסַיֶּרֶת:**

לא לכתוב באזור זה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצב־ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

16. א. לפניך רשימה של חמישה פעלים ששורשיהם מרובעים:

(השעון) תִּקְיֵן, עֲרַב (את המרק), עֲבֵר (את שמו),

תִּדְרֵךְ (את החניכים), רְמֵז (את הצומת)

בחר שני פעלים מן הרשימה, והסבר כיצד נוצר בכל אחד מהם השורש המרובע.

ב. לפניך רשימה של שמונה שמות הנרטים במשקל שמות הפעולה.

הִשְׁבְּחָה, הִדְוֵק, הִקְוֶה, הוֹפְעָה,

פִּלְפְּלָה, טִיֵּב, הִמְרָה, פִּרְסוּם

(1) מיין בטבלה שלפניך את השמות על פי בניינים.

(2) כתוב את הבניין בראש כל עמודה.

--	--

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. א. לפניך קטע על פי הפסקה הראשונה מטקסט 2, ובו פעלים מודגשים.

1 המבוגרים הולכים ומאבדים את חשיבותם, מפני שמה שהם יכולים ללמד את הצעירים כבר אגור ומתעד
2 במכונות החכמות. ככל שנקדש את החדשנות וככל שבחינו יתרופף הקשר לערכי העבר, יוסיפו הזקנים
3 ויאבדו את ערכם. הניסיון הנצבר בתודעתם של מבוגרים אינו מועיל לצעירים בני זמננו, ואולי אף מזיק,
4 ולשווא נקונן על כך.

(1) ציין את השורש של הפעלים: יוסיפו (שורה 2) _____ מזיק (שורה 3) _____

(2) ציין את הבניין של הפעלים: מתעד (שורה 1) _____ נקונן (שורה 4) _____

(3) I. לפניך צירופים ומשפטים, ובהם מילים מודגשות. מבין המילים המודגשות הקף רק את המילים

שנוצרו מאותו השורש של הפועל אגור שבשורה 1 בקטע.

- מאגרי מידע
- אני מקווה שאגור ליד הורי.
- האוגר הוא בעל חיים מסדרת המכרסמים.
- עליי לתקן את המגרה שבשולחן הכתיבה שלי.
- אשר יגרתני בא לי.

II. העתק את המילים שלא הקפת בתת-סעיף I (3), וציין את השורש של כל מילה.

(4) כתוב את צורת העתיד בגוף מדבר (גוף ראשון, יחיד) של הפועל יכולים (שורה 1): _____

ב. (1) לפניך משפטים, ובכל משפט שני פעלים מודגשים: פועל המשקף את ההגייה הנכונה ופועל המשקף הגייה

שגויה. בכל משפט הקף את הפועל המשקף את ההגייה הנכונה.

- אגלה לכם סוד מכחש / מכחש ומודחק היטב.
- לצערנו, הערך של ניסיון החיים השתנה / השתנה.

(2) בחר בפועל אחד שהקפת, ונמק את תשובתך.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

12. א. לפניך משפטים ובהם צורות פועל מודגשות, הנוטות בחמישה בניינים.

- פעמים רבות הצעירים **מִיִּטִּיבִים** לדעת מן המבוגרים כיצד להתנהג בחברה.
 - האם צריך **לְשׁוֹב** ולהזכיר שנפלאון הצעיר היה חד לאין שיעור מנפלאון המבוגר?
 - בעבר נהגו **לְמַנּוֹת** אנשים לתפקיד לפי הוותק.
 - האוכלוסייה הולכת ו**מְזַדְקֶנֶת**.
 - צעירים רבים אינם **מוֹדְעִים** לחשיבות ההקשבה למבוגרים.
- (1) מבין שבעת הבניינים בעברית, אילו שני בניינים אינם מיוצגים בצורות הפועל המודגשות שלעיל?

(2) כתוב פועל הגזור מן השורש של המילה מוֹדְעִים ונוטה באחד הבניינים שציינת בתת-סעיף א (1).

ב. לפניך רשימה של מילים מודגשות.

- נְרָאִית, זְקֵנֵי השבט, יִתְרוֹן, מִישׁוֹרֵי חיים, נְסוּי, מדע בְּדִיוֹנֵי, תְּמִימוֹת, יִשְׁיֶקוּ אתר**
- (1) ברשימת המילים המודגשות **הקף** רק את אותיות יו"ד השורשיות.
- (2) לפניך רשימת מילים.

הקף את המילים הנוטות באותו המשקל של המילה **מִישׁוֹר**.

מְשַׁעוֹל, תִּינּוֹק, מִתּוֹן, מְסֻתוֹר, כְּנוֹר, מְזֻמּוֹר

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

13. א. לפניך קטע ובו מילים מודגשות.

את הילדים עדיין מלמדים שלגיל ולניסיון יש חשיבות. לילדים גדולים יש יותר זְכִיּוֹת מלילדים קטנים. למשל, הם רְשָׁאִים להישאר יְעָרִים עד שעה מאוחרת. מה אומרים לקטנים? כאשר תגדלו תִּתְהַנְּנוּ אף אתם מן הזכויות האלה.

(1) איזו מן המילים המודגשות יוצאת דופן מבחינת הגזרה? _____

מהי גזרתה? _____

מה הגזרה המשותפת למילים האחרות? _____

(2) לפניך רשימת מילים. הקף את המילים שנגזרו מאותה הגזרה של המילה רְשָׁאִי.

קִנְאִי, פְּנָאִי, מְצָאִי, תְּנָאִי, מְלָאִי, בְּלָאִי

ב. לפניך צירופים ומשפטים, ובהם שמות פועל מודגשים.

- לְדַמֵּן את "העצמי העתידי"
- לְתַרְגֵּם ספר
- לְתַעַד את תגובות המשתתפים בניסוי
- לְתַקֵּן את העבודה
- מה גרם לקריין לְהִשְׁתַּתֵּק באמצע המשפט?

העתק רק את שמות הפועל ששורשיהם תנייניים, וציין ליד כל שם פועל שהעתקת את השורש הראשוני שממנו נגזר השורש התנייני של שם הפועל.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

14. א. (1) לפניך צירופים ומשפטים ובהם מודגשים שמות פעולה.

בְּקֶרֶת איכות בְּנִית תוכניות הַקְלָה בתורנויות תַּפְעוּל של אתר הבית
 חברים באו לבקר בלי הַתְרָאָה. כללי הַסֵּק הם כללים בסיסיים בלוגיקה ובמתמטיקה.
 בטבלה שלפניך מייין את שמות הפעולה לפי בניינים, וציין את הבניין בראש כל עמודה.

(2) כתוב את שם הפועל של שם הפעולה הַתְרָאָה. _____

ב. במקרים רבים שם הפעולה אינו מתאים בבניין לפועל שאת פעולתו הוא מציין.
 לפניך ארבעה שמות פעולה. הקף את שם הפעולה שאינו מאותו הבניין של הפועל שאת פעולתו הוא מציין.
 הַחֲלָטָה, הַשְּׁעָרָה, גְרוֹשׁ, הוֹבְלָה

ג. שמות במשקלי שמות פעולה יכולים לעיתים לציין לא רק פעולה, אלא לציין גם שמות עצם מוחשיים.
 לפניך שני זוגות משפטים, ובכל זוג מודגש פעמיים אותו שם: פעם השם מציין פעולה, ופעם הוא מציין שם עצם מוחשי. בכל זוג משפטים הקף רק את השם המציין פעולה.

- זוג I:
- סיימתי את הַאֲרִיזָה של המזוודה בערב שלפני הטיול.
 - לאחר פתיחת המוצר השליכו את הַאֲרִיזָה לפח הכתום.

- זוג II:
- סבי קיבל בדואר הַזְמָנָה ליריד התעסוקה.
 - אף על פי שחבריי הציעו לי לבוא איתם לטיול, לא הלכתי כי הרגשתי שהַזְמָנָה שלהם לא הייתה אמיתית.

لا تكتب في هذه المنطقة / لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

15. א. לפניך צירופים, ובהם מודגשים שמות עצם במשמעות בעלי תפקיד או בעלי מקצוע. חֲזָלִים משוחררים, מוֹרִים צעירים, מְהַנְדְּסִים בתחילת דרכם, רוֹפְאִים ותיקים, מְמַחִים בתחום המתמטיקה, קְרִינִים בטלוויזיה, מְנַהֲלִים של מפעלים
- (1) העתק רק את השמות הנוטים במשקלי הבינוני.

- (2) ציין את המשקלים של שמות העצם האחרים.

- ב. לפניך משפט ובו צורות בינוני.

למה מעסיקים בישראל אינם מעסיקים עובדים מבוגרים?

ציין מעל כל צורת בינוני במשפט את חלק הדיבור שהיא שייכת לו: שם עצם, שם תואר או פועל.

- ג. לפניך שני משפטים ובכל אחד מהם מודגשת מילה.

(1) מטרתה של התוכנית החדשה היא לעודד מְעַרְבוֹת של בני נוער בחיי הקהילה.

(2) בימינו יותר ויותר נשים מְעַרְבוֹת בניהול הבכיר.

שתי המילים המודגשות מסתיימות בצורתן סופי.

ציין את סוג הצורתן הסופי שבכל אחת מן המילים המודגשות: צורת גזירה או צורת נטייה.

(1) מְעַרְבוֹת _____

(2) מְעַרְבוֹת _____

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

/בהמשך דפי טיוטה/

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 10-14 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

10. א. לפניך שני משפטים, ובהם פעלים מודגשים.
- לכל משפט כתוב את הגזרה של הפועל המודגש ואת המשמעות של הפועל.
- החופשה **תַּנְמָה** והתלמידים שָׁבוּ למסלול הלימודים.

הגזרה: _____

המשמעות: _____
 - הוא **תַּנְמָה** על הבחירה בחברו הביישן לתפקיד המוביל במשימה.

הגזרה: _____

המשמעות: _____

כתוב שם עצם מן השורש של הפועל תַּנְמָה: _____

ב. לפניך משפט ובו צורות בינוני.

ציין מעל כל צורת בינוני במשפט את חלק הדיבור שהיא שייכת אליו: שם עצם, שם תואר, פועל.

נתונים מוטעים שמוזנים במחשב מובילים אותו למסקנות משובשות.

ג. לפניך קטע ובו צורות אחדות מודגשות ומנוקדות – מקצתן תקינות ומקצתן אינן תקינות.

יריד הצדקה יוקם השנה על יד ה**מְרַפָּאָה**.
 למשתתפי היריד **מְצִיעִים לְהַנּוֹת** מכיבוד קל ו**לְרַכֵּשׁ** מוצרים שונים במחיר מוזל.
 ביריד תיערך הגרלה. כדי להשתתף בה יש ל**מַלֵּא** פרטים אישיים בטפסים ה**מְיֻעָדִים** לכך.

(1) מבין המילים המודגשות **הקף** רק את המילים שאינן תקינות.

(2) בחר במילה אחת שהקפת.

הסבר במונחים דקדוקיים מדוע היא אינה תקינה.

או

נקד את המילה באופן שישקף הגייה נכונה.

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

11. א. לפניך שתי קבוצות של פעלים, II-I .

I. גוֹרֵר, שוֹלֵל, פוֹרֵר, צוֹלֵל

II. מֵאֵט, מֵרַר, מֵגוֹן, מֵסֵב

(1) העתק מכל קבוצה את הפועל שהוא בבניין פיעל.

קבוצה I: _____

קבוצה II: _____

(2) לכל קבוצה כתוב את הבניין המשותף לשאר הפעלים.

קבוצה I: _____

קבוצה II: _____

(3) • מהי הגזרה המשותפת לכל הפעלים בקבוצה II ? _____

• הוכח את קביעתך באמצעות הפועל מֵסֵב. _____

ב. לפניך שלוש מיילים מחידושי האקדמיה: צְמִיגָאִי, מַעְגָּנָה, מַגְבֵּה

אפשר לשער את משמעותה של כל מילה על פי השורש שלה ועל פי המשקל או הצורך הסופי שלה.

(1) כתוב ליד כל מילה את משמעותה המשוערת, על פי השורש ודרך התצורה שלה.

צְמִיגָאִי _____

מַעְגָּנָה _____

מַגְבֵּה _____

(2) בחר במילה אחת והסבר את קביעתך.

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

12. א. לפניך שתי קבוצות של מילים, II-I.

לכל מילה מקבוצה I התאם מילה מקבוצה II מאותו הבניין. כתוב את זוגות המילים ואת הבניין של כל זוג.

I. ספוק, מצוי, אדמה, יחתם

II. השענות, מרומם, השתוקקות, לזון

הזוג: _____ הבניין: _____

הזוג: _____ הבניין: _____

הזוג: _____ הבניין: _____

הזוג: _____ הבניין: _____

ב. לפניך שני שמות המסתיימים ב-Xות: עליונות – הטהרות

הסבר את ההבדל ביניהם מבחינת דרך התצורה.

ג. לפניך שלושה שמות פועל בבניין קל.

ליד כל אחד משמות הפועל כתוב פועל מאותו השורש, בבניין הפעיל, בזמן עבר, בגוף נסתר.

לדעת _____

לזוז _____

לנסע _____

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

13. א. לפניך חמישה צירופים ובהם שמות תואר מודגשים.

- בית מְטָפֵחַ
בדיקה מְמַחֶשֶׁת
מזון מְתַעֵשׂ
מאמר מְתַרְגֵּם
כלי רכב מְמַנֵּעַ

העתק רק את שמות התואר ששורשיהם תנניינים, וציין ליד כל שם תואר שהעתקת את השורש הראשוני שממנו נגזר השורש התנייני.

ב. לפניך מיילים מלשון חז"ל: אֶלּוּלִי, אֵיזְהוּ, לְפִיכָךְ

- (1) מהי דרך התצורה המשותפת למילים אלה?
 (2) לפניך רשימה של מיילים מחידושי האקדמיה ללשון העברית.
 תַצְרֵרְךָ (פְּאֵזֶל), מַעְבְּדָן (לְבוּרְנֵט), מַעוֹנוֹעַ (קְרוּיוֹן), עֲלִילוֹן (קוּמִיקָס),
 תַקְלִיטוֹר (קוּמְפֵקֵט דִּיסק), רְגִשֶׁת (אֶלְרֵגִייה)

- הקף רק את המילים שדרך התצורה שלהן היא דרך התצורה שצינת בסעיף ב(1).
 - בחר בשתי מילים שלא הקפת ודרכי התצורה שלהן שונות זו מזו.
- העתק את שתי המילים שבחרת, וציין את דרך התצורה של כל אחת מהן.

ג. מהי צורת העתיד של הפועל דִּמְּהַ ? הקף את התשובה הנכונה.

יְדַמֶּה , יְדַמֶּה , יְדַמֶּה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

14. א. "הם מְשַׁלְּיִים את עצמם שאולי הפעם יצליחו." (טקסט ג, פסקה ח)

(1) כתוב את השורש ואת הבניין של הפועל מְשַׁלְּיִים במשפט זה.

השורש: _____

הבניין: _____

(2) • בהקשר אחר יש לפועל מְשַׁלְּיִים משמעות אחרת. כתוב משפט, ושבץ בו את הפועל במשמעות האחרת.

• כתוב את השורש ואת הגוף של הפועל במשפט שכתבת.

השורש: _____

הגוף: _____

(3) ציין שני פרטים דקדוקיים המשותפים לשתי צורות הפועל מְשַׁלְּיִים. _____

ב. לפניך שלושה פעלים.

נועַצָּת, מוּבָלָת, מְתַעֲדָת

(1) לאחד מן הפעלים יש שתי דרכי ניתוח ושתי משמעויות שונות. הקף אותן.

(2) כתוב את שתי המשמעויות של הפועל, ולכל משמעות כתוב את השורש של הפועל וכתוב שם פעולה

משורש זה.

I. המשמעות: _____

השורש: _____

שם פעולה: _____

II. המשמעות: _____

השורש: _____

שם פעולה: _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. א. לפניך קטע, ובו פעלים מודגשים. קרא את הקטע, וענה על השאלות שאחריו.

כמה דקות לפני טקס פתיחת המכבייה ה־15 אָרַע אסון נורא: גשר עץ אשר הֻצַב מעל נחל הירקון המזוהם קרס. עשרות ספורטאים נפלו לנחל. לקראת המכבייה ה־16 הוקם לראשונה אגף המטפל בנושא הבטיחות, כדי להבטיח שמקרים כאלה לא יִשָּׁנוּ.

(1) ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים בקטע.

הפעלים	שורש	בניין
אָרַע		
הֻצַב		
יִשָּׁנוּ		

(2) הקף את צורת ההווה באותו הבניין של הפועל יִשָּׁנוּ.

שְׁנוּיִים מְשֻׁנָּים נְשָׁנִים מְשֻׁנָּים

(3) במשפט שלפניך כתובה מילה פעמיים: פעם בצורה המשקפת הגייה נכונה ופעם בצורה המשקפת הגייה שגויה.

הקף את הצורה המשקפת את ההגייה הנכונה.

גשר עץ הוצב מעל נחל הירקון המְזֻהָם / מְזוּהָם.

ב. לפניך קטע, ובו רשמים מטקס הפתיחה של המכבייה העשרים. בקטע מילים מודגשות – מקצתן תקינות ומקצתן אינן תקינות.

במכבייה נְכַרְכְּוִים יחד הפָּן הספורטיבי, האישי והצינוני. דוגמה לכך הייתה בטקס הפתיחה של המכבייה העשרים: סְפוּרְטָאִי קנדי הֻצֵיעַ נישואין לבת זוגו כשהוא נרגש וּמְעוֹדָד מצהלות של אלפי הצופים. אין ספק כי מאירועים כאלה נוֹלְדוֹת אגדות.

(1) מבין המילים המודגשות הקף רק את המילים שאינן תקינות.

(2) בחר במילה אחת שהקפת, וענה על אחד מן הסעיפים II-I שלפניך.

I. הסבר במונחים דקדוקיים מדוע המילה שבחרת אינה תקינה.

או

II. נקד את המילה שבחרת באופן שישקף הגייה נכונה.

12. א. לפניך קטע על פי דבריו של יוסף יקותיאל, ובו פעלים מודגשים. קרא את הקטע וענה על השאלות שאחריו.

המכבייה, כינוס הספורט העולמי שלנו, תשמש לנו מבחן כוחות ועלייה במדרגות חינוך הספורט, ועל פי תוצאותיה נְכַוְנוּ לנו צעדינו בעתיד. מלבד מבחן הספורט תשמש המכבייה מבחן לאומי למאות אלפי הצעירים אשר יַעֲלוּ לארץ-ישראל. הם יִשְׁאַפוּ את אוויר המולדת, יִאֲזִינוּ לשפת עמם הַקָּמָה לתחייה וְיִשׁוּבוּ לגולה מלאי עוז ומרץ עד בוא זמנם לעלות ארצה.

(1) הקף את הפועל היוצא דופן מבחינת הגזרה, על פי ההקשר בקטע.

נְכַוְנוּ קָמָה יַעֲלוּ יִשׁוּבוּ

(2) הקף את הפועל היוצא דופן מבחינת הבניין, על פי ההקשר בקטע.

יַעֲלוּ יִאֲזִינוּ יִשׁוּבוּ יִשְׁאַפוּ

(3) הקף את צורת העתיד באותו הבניין של הפועל נְכַוְנוּ.

יְכִינּוּ יְכַוְנוּ יִכְוְנוּ יִכּוֹנוּ

ב. לפניך משפטים, ובכל משפט מודגשת מילה.

- לא אחת מובעת הַתְּמִיּהָה אם האירוע הזה נחוץ.
 - היו שהאמינו כי הַהִתְעַרְוֹת במדינה שבה הם חיים תמחק את האנטישמיות.
 - קונסטנטין מטוסביץ' הוא שיאן ישראל בקפיצה לַגִּבָּה.
 - בשנים האחרונות פָּחַתָּה ההתעניינות במכבייה.
 - בארץ-ישראל הַתְּהִיָּה "היהודי החדש".
 - כיום כמעט אין זכר לַחֲזוֹן של יקותיאל שארץ-ישראל תהיה מרכז רוחני לתפוצות.
- מיין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות על פי הגזרה: גזרת השלמים או גזרת נחי ל"י/ה.

שלמים	נחי ל"י/ה

ג. לפניך צירופי מילים, ובכל אחד מהם המילה הראשונה מודגשת.

הַתְּפִוצָה יהודית _____
 תוֹדְעָה לאומית _____
 מִסַּע שורשים _____

לצד כל צירוף כתוב שם פועל מאותו שורש של המילה המודגשת בכל בניין שתבחר.

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

13. א.

- לפניך שלושה משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות.
- רבים קיוו כי המכבייה תשמש מְנוֹף להגדלת היישוב היהודי בארץ.
 - הקבוצה יכולה לְמַנֵּף את הניצחון שלה כדי לעלות לליגת העל.
 - אני שמח ומתרגש לְהַנִּיף את דגל המדינה בטקס הפתיחה של המכבייה.
- כל אחת מן המילים המודגשות מייצגת שלב בתהליך של יצירת שורש תנייני.
כתוב את שלוש המילים לפי סדר התהליך.

ב.

- לפניך משפט על פי טקסט 1 ובו שלוש מילים מודגשות.
- המכבייה הראשונה תְּנַרְמָה לְהַרְמֵת המורל בקרב יושבי הארץ וְהִרְיָמָה את קרנה של התנועה הציונית בקרב יהדות התפוצות.
- (1) מבין שלוש המילים המודגשות במשפט הקף את המילה שנוצרה משורש תנייני.
- (2) כתוב מהו שם העצם שממנו נגזר השורש התנייני. _____

ג.

- לפניך שני משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות.
- ארגון "מכבי" העולמי אימץ את תפיסתו של יקותיאלי, ולרכיב הספורט נוסף גם הַמְּנִיעַ של חיזוק הקשר בין יהדות התפוצות לארץ, אולם כיום אין כמעט זכר לחזון של יקותיאלי שארץ-ישראל תהיה מרכז רוחני לתפוצות ואמצעי לַמְּנִיעַת התבוללות.
 - ספורטאים יהודים מארץ-ישראל היו מְּנוּעֵים באותה תקופה מהשתתפות באולימפיאדה.
- (1) מבין שלוש המילים המודגשות הקף את המילה או את המילים שהאות מ"ם שבהן היא שורשית.
- (2) בטבלה שלפניך מייין את שלוש המילים המודגשות לשתי קבוצות לפי הבניין, וציין את הבניין של כל קבוצה.

- (3) ציין את חלק הדיבור של המילה מְּנִיעַ שבמשפט הראשון. _____

14. א.

לפניך מונחים מתחום האימון הגופני שחידשה האקדמיה ללשון העברית.

מְסֻלָּת כושר – מתקן לאימוני כושר, ובו מסילה קצרה. בשעת הפעלת המתקן המסילה נעה והמתאמן צועד או

רץ עליה. שם רווח למתקן זה הוא **הֶלִיכּוֹן**.

מְאוּץ (סְפָרִינֵט) – מרוץ תחרותי למרחקים קצרים.

לְחֻצִית – מכשיר קפיצי לחיזוק שרירי היד.

מוֹנֵה פסיעות – מכשיר הנישא על גוף האדם ומונה את פסיעותיו על ידי חישת תנועת הגוף.

(1) מיין בטבלה את המילים שלפניך לשתי קבוצות לפי דרך התצורה.

מְסֻלָּה **הֶלִיכּוֹן** **מְאוּץ** **לְחֻצִית** **מוֹנֵה** פסיעות

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) ציין את השורש של כל אחת מן המילים שדרך תצורתן היא שורש ומשקל.

ב. לפניך משפט, ובו מילים מודגשות.

עשרות אלפי **רְצִים** ו**רְצוֹת** השתתפו ב**מְרוֹץ** הלילה של תל אביב.

(1) מהו השורש המשותף למילים המודגשות? _____

(2) מהו חלק הדיבור של המילים **רְצִים** ו**רְצוֹת** המודגשות במשפט הנתון? _____

ג. בכל מכבייה נבחר אחד הספורטאים לשאת את לפיד המכבייה.

לפניך כמה מילים. **הקף** את המילה המתאימה לכנות את נושא הלפיד, **והסבר** את תשובתך במונחים דקדוקיים.

לְפִידוֹן **לְפִידוֹת** **לְפִידָה**

הסבר:

80 מדינות
אחד

15. א.

לפניך שני משפטים, ובהם שתי מילים מודגשות.

- "שמונים מדינות — **לב** אחד". (סיסמת המכבייה ה־20)
- "**צל** כבד הוטל על המדינה". (טקסט 1, שורות 40-41)

שתי המילים המודגשות שייכות לגזרת הכפולים.

בחר באחת מן המילים **לב** או **צל**, והוכח שהיא שייכת לגזרת הכפולים.

ב.

לפניך שני משפטים, ובהם שתי מילים מודגשות.

- באירוע הפתיחה של המכבייה חברי המשלחות **חִגְיִים** סביב האיצטדיון.
- בלוח השנה מצוינים כל ה**חִגְיִים** והמועדים.

(1) מבין שתי המילים המודגשות **הקף** את המילה שייכת לגזרת הכפולים.

(2) ציין את **השורש** של המילה המודגשת האחרת (שלא הקפת).

(3) ציין את **השורש** של המילה **מוֹעֲדִים** הכתובה במשפט השני.

ג.

לפניך מילים מודגשות מתחום הספורט הנוטות במשקלי שמות הפעולה.

האַבְקוֹת, שְׁחִיָּה, הַתְּעַמְלוֹת, אֶגְרוֹף, חֲתִירָה,

מִגוֹר (נוקאאוט) — מכת אגרוף שאחריה היריב אינו מסוגל לעמוד שוב על רגליו.

סִבְסוֹב — תנועה של שחקן כדורסל שבה רגלו האחת קבועה במקום כמו ציר ורגלו השנייה נעה בחופשיות.

(1) השורש של אחת מן המילים המודגשות הוא שורש **גזר** שם.

ציין את שם העצם שממנו נגזר השורש.

(2) מבין המילים המודגשות **הקף** שתי מילים שהמשקל שלהן **משותף**, וציין את המשקל.

(3) **קִשְׁתוֹת** היא ענף ספורט שבו קולעים למטרה בחץ וקשת.

האם **דרך תצורתה** של המילה **קִשְׁתוֹת** היא כמו דרך התצורה של המילים המודגשות שבראש סעיף ג?

נמק את תשובתך.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. א. לפניך קטע, ובו פעלים מודגשים. קרא אותו, והשלם את הטבלה שאחריו.

אני מתבונן בבני דור ה-Y, ואני כְּמִהָ לאמצעם אל ליבי. אני חָס על התבגרותם הכה מוקדמת. אני מביט בהם, אך מבטם נעוץ במסכי המחשב והטלפון: הם מִיטִיבִים לנצל את המכשירים הדיגיטליים. מנות הטלוויזיה שדור זה הָאֶבֶס בהן מגיל אפס לא הוֹתִירוּ מקום לתמימותם של בני דור זה: הם גִּרְשׁוּ מגן עדן עוד בטרם חָווּ אותו ממש.

לפניך טבלה, ובה הפעלים המודגשים בקטע. כתוב את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

הפועל	השורש	הבניין
כְּמִהָ		
חָס		
מִיטִיבִים		
הָאֶבֶס		
הוֹתִירוּ		
גִּרְשׁוּ		
חָווּ		

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

لا تكتب في هذه المنطقة ! لا تكتب في هذه المنطقة ! لا تكتب في هذه المنطقة !

ב. לפניך ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם מודגש פועל. קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- השימוש בטלפון החכם **מְתָאִים** כיום לכל אדם.
 - צעירים רבים **מְמַרְים** את פי הוריהם.
 - הורי דור ה-Y **מְרַשְׁים** לילדיהם לבלות שעות רבות מול המסך.
 - דור ההורים **מְפַנְים** אט־אט את יתרונות הטכנולוגיה הדיגיטלית.
- (1) מיין את הפעלים המודגשים לשתי גזרות, על פי ההקשר של כל אחד מן הפעלים במשפט. רשום בראש כל עמודה את שם הגזרה.

הגזרה: _____	הגזרה: _____

- (2) בהקשרים אחרים אפשר לנתח שניים מן הפעלים שבסעיף ב בדרך נוספת. בחר אחד משני הפעלים האלה, הצע דרך אחרת לניתוחו (שורש, בניין, זמן, גוף), ושבץ אותו במשפט משלך.

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

13. א. לפניך קטע, ובו חמישה זוגות של מילים מודגשות. קרא את הקטע, וענה על הסעיפים שאחריו.

מבוגרים רבים טוענים שבני דור ה-Y אשר **גוֹדְלִים / גְּדֻלִים** בעולם ממוחשב, הם עצלנים. אולם מחקרים מראים שטענה זו **מְפַרְקֶת / מְפַרְכֶת**. על פי מחקרים אלה, דור ה-Y דווקא **מְבִין / מְבִין** היטב את המציאות. הצעירים יודעים שאם הם רוצים לממש את שאיפותיהם ו**לְכַלְכֵל / לְכַלְכֵל** את עצמם, עליהם להיות מוכנים למאמץ ולעבודה קשה.

כמו כן עובדים צעירים בני דור זה מכירים ביכולותיהם, מְאֻזְנִים בין החיים הפרטיים ובין העבודה שלהם ומיטיבים **לְבִטֵא / לְבִטוֹת** את דרישותיהם מן המעסיקים.

(1) **הקף** בכל זוג את צורת הפועל התקינה.

(2) בחר **שתיים** מן הצורות שהקפת, והסבר מדוע קבעת שהגייתן נכונה.

ב. לפניך משפט, ובו שלוש מילים מודגשות. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

הטלפון הסלולרי עוזר לבני דור ה-Y **לְהִתְמַקֵּם** במרחב באמצעות **מְפּוֹי** ממוחשב, ומסייע להם **לְתַקְּשֵׁר** עם העולם.

(1) הקף את המילה המודגשת היוצאת דופן מבחינת **דרך ההיווצרות** של השורש.

(2) הסבר את דרך **ההיווצרות** של **השורש** במילה היוצאת דופן.

(3) הסבר את דרך **ההיווצרות** של השורש **באחת** משתי המילים האחרות.

ג. "הטוויטר כמו הומצא לצורך **נְכוּתָם**".

(1) מהו שורש המילה "נְכוּתָם"?

(2) כתוב שם נוסף הגזור משורש זה.

(3) כתוב פועל בבניין **הפעיל** הגזור משורש זה.

لا تكتب في هذه المنطقة

14. א. לפניך ארבעה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- הִקַּף את בית הספר בריצה קלה.
- הָאֵט את נסיעתך סמוך למעבר חצייה.
- הִדַּק את חגורת הבטיחות לפני הנסיעה.
- הִמַּר את הצפייה בטלוויזיה בפעילות ספורט.

(1) הִקַּף את הפועל היוצא דופן מבחינת הַבְנִיין.

(2) מהו הַבְנִיין של פועל זה? _____

(3) מהו הַבְנִיין הַמְשׁוּתָף לשאר הפעלים? _____

ב. לפניך ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגש.

- הנער שוֹחַח עם חברו לכיתה.
 - נבחרת הכדורגל הַשִּׁיגָה תוצאות טובות במשחקי ליגת האלופות.
 - דור ההורים מְתַמּוֹדֵד עם קשיי הסתגלות לטכנולוגיה הדיגיטלית.
 - קליטת שידורי הרדיו הַשְּׁתַבְּשָׁה בשל מזג האוויר.
- ליד כל פועל, כתוב פועל מן הפעלים המודגשים שבסעיף א, שהוא באותה הגזרה.

שוֹחַח _____

הַשִּׁיגָה _____

מְתַמּוֹדֵד _____

הַשְּׁתַבְּשָׁה _____

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

ג. לפניך רשימת צירופים. בכל צירוף יש מילה שבה האות תי"ו מודגשת.

הַיָּד (בלתי מוגבל), הַנּוֹפֵעָה (שכיחה), הַשְּׁתַּנּוֹת (הדור),

הַמְנַעוֹת (מן החיים האמיתיים), אֵיוֹת (מילים), הַנְּאִי (עבודה),

הַתְּכַנּוֹת (מחשב), הַתְּסַמְיָנִים (למחלה), הַתְּלוֹת (במסכים)

(1) לפניך טבלה. מיין בטבלה את המילים על פי סוג התי"ו שבהן.

תי"ו שורשית בלבד	תי"ו מוספית בלבד	תי"ו שורשית ותי"ו מוספית

(2) העתק מרשימת המילים בתחילת **סעיף ג** את המילים שהן שמות פעולה, וכתוב את ה**בניין** של כל אחת מהן.

לא לכתוב באזור זה. لا تكتب في هذه المنطقة.

15. א. לפניך קטע. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

דור ה-Y הוא הדור הראשון שנולד בעולם **ממוחשב**. מתחילת מהפכת המחשב **האישי** בני דור ה-Y היו החלוצים בשימוש בכלים הדיגיטליים: מחשב, אפליקציות בטלפון ה**סלולרי** ועוד.

הפיתוח ה**טכנולוגי המהיר** השפיע מאוד על דרך החשיבה ועל סגנון החיים של בני דור ה-Y, אך הייתה לו השפעה קטנה על בני דורות קודמים. העולם הדיגיטלי יצר פער **תרבותי** בין צעירי דור ה-Y לבין הוריהם והורי הוריהם. הנה כי כן בשעה שצעירים אלה פיתחו ידע **נרחב** בתוכנות חדשות, הוריהם ומוריהם דשדשו מאחור. עם זאת הרשת יצרה מוקד עניין **משותף** לבני דור ה-Y ולהוריהם.

- (1) מהו חלק הדיבור המשותף לכל המילים המודגשות בקטע? _____
- (2) מיין בטבלה את המילים המודגשות בקטע, על פי דרך התצורה שלהן.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

- (3) אפשר לחלק את הקבוצה של **בסיס וצורן סופי** חלוקה משנית. מיין את המילים בקבוצה זו לשתי קבוצות. כתוב שם לכל קבוצת משנה.

בסיס וצורן סופי	
קבוצה א: _____	קבוצה ב: _____

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

لا تكتب في هذه المنطقة

ב. לפניך משפט, ובו מילים מודגשות. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

צעירי דור ה־Y רוצים לשפר את **יכולתם המקצועית**.

(1) שתי המילים "יכולתם" ו"מקצועית" מסתיימות בצורן סופי.

מהו סוג הצורן הסופי המשותף לשתי המילים האלה? **הקף** את התשובה הנכונה.

צורן גזירה

צורן נטייה

(2) כתוב ליד כל מילה את משמעות הצורן הסופי שלה.

יכולתם: _____

מקצועית: _____

(3) לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. ה**קְרִיאָה** של בני הנוער מסתכמת במסרונים קצרים.

II. הכתובת על החרס שנתגלה בחפירות אינה **קְרִיאָה** בגלל פגעי הזמן.

• באיזה משפט יש במילה "קריאה" צורן נטייה? _____

• ציין את המשקל של המילה "קריאה" בכל אחד מן המשפטים.

המשקל של "קריאה" במשפט I: _____

המשקל של "קריאה" במשפט II: _____

16. האקדמיה ללשון העברית פנתה לציבור התלמידים והזמינה אותו להמציא חלופה לצעצוע ששמו הלועזי "ספינר".

א. לפניך כמה מן הצעות לחלופה למילה "ספינר":

סבֶּסֶבֶת, חוגֶגֶת, חגוֹדֶל, סחֶרֶירוֹן, מִשְׁחָג, מִסְבֵּב

לפניך טבלה. מייין בה את הצעות לקבוצות, לפי דרך התצורה שלהן, וכתוב את דרך התצורה של כל קבוצה.

דרך התצורה: _____	דרך התצורה: _____	דרך התצורה: _____

ב. (1) בחר מן הטבלה שני שמות שדרך תצורתם שונה זו מזו, והסבר את שיקול הדעת בקביעתם. התייחס לשורשים, למשקלים, לבסיסים ולצורנים.

(2) תלמידים רבים טוענים שהספינר אינו רק לצורכי משחק, והיו אף שהציעו לקרוא לו מַרְגִיעוֹן. מה ההבדל בין "מרגיעון" ובין "סחרירון" מבחינת המשמעות?

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

لا تكتب في هذه المنطقة

لا לכתוב באזור זה

ג. לפניך חמישה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- הנחתי את הַמְגֵבֶת לייבוש על כיסא במרפסת.
 - מִתְנַת היא כאב בשרירי המותניים המורגש לרוב רק בצד אחד של הגוף.
 - בבית שכני הותקנה כִּסְפֹת שמופעלת בטביעת אצבע.
 - כדאי להביא מִחְצָלֶת לטיולים.
 - אפשר לקנות מְצַקֶת מנירוסטה בחנות כלי בית.
- (1) הקף את שלוש המילים שהמשקל שלהן משותף.
- (2) מהו המשקל המשותף לשלוש המילים שהקפת? _____
- (3) מהי המשמעות של משקל זה? _____
- (4) ציין את הגזרה של כל אחת מן המילים שהקפת.

(5) מהו המשקל של שתי המילים האחרות? _____

(6) מהי משמעות המשקל בכל אחת משתי המילים האלה? _____

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

لا تكتب في هذه المنطقة
لا تكتب في هذه المنطقة

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה — 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. א. לפניך שתי קבוצות של שמות פעולה מבניין הפעיל.

II	I
הַלּוּיָהּ	הַלּוּאָהּ
הַשְּׁקָיָהּ	הַשְּׁקָאָהּ
הַשְּׁרָיָהּ	הַשְּׁרָאָהּ

- (1) מהי הגזרה המשותפת לכל שמות הפעולה? _____
- (2) איזו מן הקבוצות אינה בנויה על פי מאפייני הגזרה שציינת? _____
- (3) ציין על פי איזו גזרה היא בנויה. _____
- (4) הבא דוגמה משלך לשם פעולה מבניין הפעיל, השייך לגזרה שציינת בתת-סעיף (3).

_____ (5) המילים בקבוצות מסודרות בצמדים.

באיזה צמד שתי המילים נושאות את אותה המשמעות? _____
בחר באחד מן הצמדים האחרים, ושבץ כל שם מן הצמד שבחרת במשפט שיבטא את המשמעות שלו (סך הכול — שני משפטים).

ב. לפניך קבוצת מילים: מְלוּי, בְּטוּי, חֲטוּי

הסבר במה דומה קבוצה זו לקבוצה שכתבת עליה בתת-סעיף א (2), ובמה היא שונה ממנה.

ג. לפניך רשימת מילים.

מְחַאָּהּ, מְחַמְאָּהּ, הַחֲיָאָהּ

הקף את המילה או המילים מן הגזרה של המילה קְרִיָן.

ד. לפניך משפטים ובכל אחד מהם מודגשת מילה בשתי צורות.

קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. עובדה שאין להִכְחִישָׁה / להִכְחִישָׁה היא שחלק גדול מן התפילה מורכב מבקשות בכל תחומי החיים.

II. המאמץ החוזר ונִשְׁנָה / נִשְׁנָה להתפלל בכוונה מוליד תפילות של אמת.

III. התפילה מְגִיעָה / מְגִיעָה עד כיסא הכבוד.

(1) בכל משפט הקף את הצורה הנכונה.

(2) בחר בשתיים מן הצורות שהקפת, ונמק בנוגע לכל אחת מהן את בחירתך.

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

13. א. לפניך רשימת מלים.

יָוֵעַד, הַעֲדָתִי, תוֹדָעָה, יְעוּד עֲדוּד, אוהל מוֹעֵד, הוֹעִיד, הַתְּוַעְדוֹת

(1) הקף את כל המילים מן השורש יע"ד / וע"ד.

(2) לפניך טבלה. מייין בה את המילים שהקפת לשתי קבוצות לפי המשמעות.

כתוב את המשמעות של כל קבוצה.

(3) העתק כל אחת מן המילים שלא הקפת, וכתוב את השורש שלה.

ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה.

קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. ההצלחה מְעִידָה על ההשקעה. _____

II. מְעִידָה וכישלון הן תחנות בדרך להצלחה. _____

(1) כתוב ליד כל משפט את התפקיד של האות מ"ם במילה המודגשת.

(2) הקף את המילה שהיא שם פעולה, וציין את הבניין שלה. _____

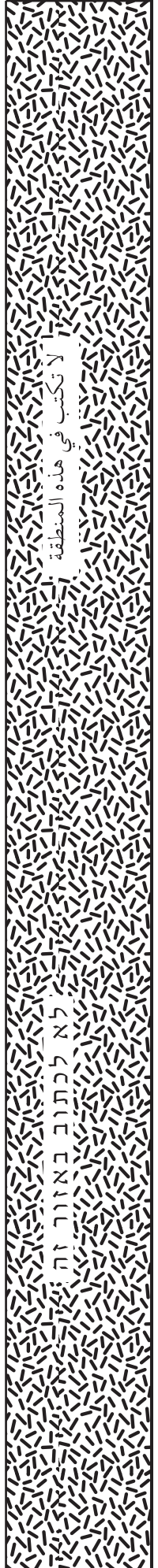
(3) ציין את השורש ואת חלק הדיבור של המילה שלא הקפת. _____

(4) מן השורש שציינת בתת-סעיף (3), גזור מילה בחלק דיבור אחר. _____

ציין את חלק הדיבור של המילה שכתבת. _____

14. א. לפניך ארבעה פעלים: **מְפִיג, מְסִיק, מְצִיב, מְקַל**
העתק את הפועל השייך לגזרת הכפולים (ע"ע). _____
- ב. לפניך שתי קבוצות של מילים.
• בכל קבוצה הקף את המילה שהיא מגזרת חסרי פ"נ.
• כתוב את הגזרה המשותפת לשאר המילים בקבוצה.
- I. **בִּינָה, גִּישָׁה, שִׁיחָה, שְׂיבָה** _____
- II. **לְשֶׁבֶת, לְרִשָּׁת, לְדַעַת, לְגַעַת** _____
- ג. לפניך שני שורשים: **נב"ט, נג"ד**
- (1) מכל אחד מן השורשים כתוב שני פעלים בבניין הפעיל שהמשמעויות שלהם שונות זו מזו (סך הכול – ארבעה פעלים).
נב"ט: _____
נג"ד: _____
- (2) בחר בשורש אחד והסבר את המשמעות של כל אחד מן הפעלים שכתבת משורש זה.

- ד. לפניך רשימה של פעלים.
צָרַף, צָמָא, חִדָּשׁ, עָשָׂה
- הקף את הפועל היוצא דופן מבחינת הזמן.
 - ציין את הזמן של הפועל היוצא דופן. _____
 - ציין את הזמן של הפעלים האחרים. _____

15. לפניך שלושה משפטים, ובהם מודגשות מילים.

- (1) השאלה הִיְסוּדִית ביותר היא מה תכלית התפילה.
- (2) אין לראות בתפילת הציבור משימה קוֹלְקָטִיבִית לשיפור רמת החיים החוֹמְרִית.
- (3) שאיפתו הִטְבְּעִית של האדם לשפר את תנאי חייו יוצרת דחף להתפלל אל ה'.

א. כל המילים המודגשות נוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי (גזירה קווית), ובכולן התרחש תהליך בשני שלבים: בכל שלב נוסף צורן. כתוב את שני הצורנים המשותפים לכל המילים, ציין את המשמעות של כל אחד מהם, וקבע אם הוא צורן גזירה או צורן נטייה.

ב. במה שונה המילה קוֹלְקָטִיבִית משאר המילים המודגשות?

ג. האם המילה תַּכְלִית נוצרה באותה דרך תצורה של כל המילים המודגשות? נמק את תשובתך.

ד. לפניך שני משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

כתוב ליד כל משפט את הגזרה של הפועל המודגש.

I. ועד הבית גָּבַה את דמי הוועד מן הדיירים.

II. למרות המעמד החשוב והכבוד שהוענקו לו לא גָּבַה לבו.

ה. בלשון הדיבור לעתים נוצרות מילים בדרך משובשת – שלא על פי כללי התצורה.

לפניך שתי מילים כאלה שהשתגרו בשפה.

תוֹבְנָה, מִצָּת

בחר באחת מן המילים, והסבר מה השיבוש שחל בדרך היווצרותה.

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

16. א.

התפילה היא **תְּמַצִּית** עבודת ה'.

- (1) ציין את השורש של המילה **תְּמַצִּית**. _____
- (2) משם העצם **תְּמַצִּית** נגזר שורש תנייני. כתוב את השורש התנייני, והבא דוגמה לפועל שנגזר משורש זה.

ב.

בספרייה לומדים לְאִתֵּר מידע ולְתַעַד אותו.

לפניך קביעה: שני הפעלים לְאִתֵּר ולְתַעַד הם גְּזוּרֵי שֵׁם, ורק אחד מהם הוא גם תְּנַיִנִי. נמק את שני חלקי הקביעה.

ג.

לפניך שלושה זוגות של מילים. כל זוג נוצר משורש משותף בשני משקלים קרובים.

<u>הַפְּעֵלָה</u>	<u>הַפְּעֵלָה</u>
הַבְּחָנָה	הַבְּחָנָה
הַבְּטָחָה	הַבְּטָחָה
הַזְּכָרָה	הַזְּכָרָה

- (1) מאיזה משקל (הַפְּעֵלָה או אַפְּעֵלָה) נוצרו שורשים תנייניים? _____
- (2) בחר באחת מן המילים שנוצר מהן שורש תנייני, וכתוב מן השורש התנייני פועל **סביל**. _____
- (3) לפניך זוג מילים נוסף: הַנְּחָה אַנְּחָה
האם אפשר לצרף את הזוג הזה לזוגות שלעיל? נמק את תשובתך.

ד.

המילה **תְּקַדִּים** יכולה לשמש בשני חלקי דיבור.

כתוב שני משפטים שבכל אחד מהם המילה **תְּקַדִּים** תהיה חלק דיבור אחר. ליד כל משפט שכתבת ציין את חלק הדיבור.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. לפניך משפט וקטע קצר על פי הטקסטים, ובהם מילים מודגשות.

- בעבר הַשְׁתַּת החינוך בארץ על ערכים כגון טובת הכלל והחברה, אולם כיום החברה הישראלית מְתַגַּמֶּלֶת על הישגים אישיים.
- ההגשמה בקיבוץ אינה יכולה לְהַחֲשִׁב עוד ליעד עיקרי. כיום תנועות הנוער מְעַרְבֹת בַּעֲשִׂיָה החינוכית והציבורית, והן מסגרת לְשִׁיחַ עֲרָכִי על פי עֲרָכִי מְגַלֶּת העצמאות וצורכי השעה של מְדִינַת ישראל. דוֹמָה שמימתן של תנועות הנוער היא לְהוֹכִיחַ בכל פעם מחדש כי הוֹלְמוֹת אותן מילות השיר: "שירה, הנוער, שיר עתידנו".

א. ציין את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים שלפניך.

_____	שורש:	_____	הַשְׁתַּת
_____	שורש:	_____	מְתַגַּמֶּלֶת
_____	שורש:	_____	מְעַרְבֹת
_____	שורש:	_____	לְהוֹכִיחַ
_____	שורש:	_____	הוֹלְמוֹת

ב. ציין את הבניין של שם הפועל לְהַחֲשִׁב שבקטע. _____

ג. מהי צורת העתיד של הפועל דוֹמָה שבקטע? הקף את התשובה הנכונה.

יְדַמָּה יְדַמָּה יְדַמָּה יְדַמָּה

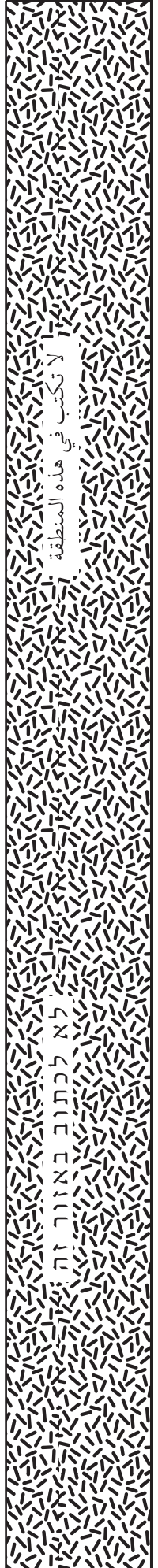
ד. בקטע מודגשים השמות עֲשִׂיָה, שִׁיחַ, מְגַלֶּת, מְדִינַת

(1) מבין השמות האלה הקף רק את השמות שנגזרו מגזרת ע"ו.

(2) ציין את השורש של כל אחד מן השמות האחרים.

ה. תנועות הנוער הן מסגרת לשיח עֲרָכִי על פי עֲרָכִי מגילת העצמאות.

מבין שתי המילים המודגשות הקף את המילה שיש בה צורן גזירה, וציין את משמעותו. _____

13. א. (1) לפניך שני משפטים, ובכל משפט מילה מודגשת.

ציין לאחר כל משפט את חלק הדיבור ואת השורש של המילה המודגשת בו.

- כל חניך יִגְיַע לפעולה בזמן. חלק הדיבור: _____ השורש: _____
- חינוך לעבודה עצמית המושתתת על יִגְיַע כפיים של היחיד היה חידוש בולט.

חלק הדיבור: _____ השורש: _____

(2) לפניך רשימת מילים.

יָגַע, יָגַע, לָגַעַת, יָגַעַת

מיין את המילים בטבלה שלפניך.

מילים שהשורש שלהן זהה לשורש של המילה יִגְיַע	מילים שהשורש שלהן זהה לשורש של המילה יָגַע

ב. לפניך משפטים, ובהם מילים מודגשות.

- ססמת הצופים היא "הִיָּה נְכוֹן!" _____
- אדם זה כֵּן במעשיו ובדבריו. _____
- "האם יש בכוחן של תנועות הנוער לְכוֹנֵן סולידריות חברתית?" _____
- המורה לחינוך גופני מכריז לפני כל ריצה: "למקומות, הִכּוֹן, רוץ!" _____

(1) ציין את השורש המשותף לכל המילים המודגשות. _____

(2) ציין לאחר כל משפט את הבניין של המילה המודגשת בו.

ג. לפניך משפטים ובהם פעלים מודגשים. כל פועל מודגש מובא בשתי צורות: בצורה תקינה ובצורה שאינה תקינה.

- כוחן החברתי של התנועות הַתְּבַטָּא / הַתְּבַטָּא בפעילותן להשגת היעדים הלאומיים והחברתיים.
- סיוזל: "אנחנו מסרבים לקבל את התפיסה שמאחר שהכול מְבַלְבֵּל / מְבַלְבֵּל, אי-אפשר להגיד כלום על שום נושא."
- אברקי: "בעיניי הערך המוסף שתנועת הנוער מְצַיְעָה / מְצַיְעָה הוא התנסות בעולם המבוגרים".

(1) מבין הפעלים המודגשים הקף את צורות הפועל התקינות בלבד.

(2) בחר בפועל אַחַד שהקפת, ונמק מדוע הוא הצורה התקינה. _____

14. א. לפניך קטע, על פי טקסט 1.

תנועות הנוער חתרו לכינונו של עולם שבו גם השכבות החלשות בחברה יזכו לדיור ולתזונה הולמים ולשירותי חינוך טובים ומתקדמים. תנועות הנוער דגלו ברעיון התקומה הלאומית ופעלו להעלאת המוני עולים לארץ. כל התנועות היו אמונות על השתלבות חניכיהן במערך ההגנה על חיי היהודים. תנועות הנוער היו מסגרת של חינוך מודרני לערכים השואב השראה מתורות של תיקון עולם בידי האדם. תנועת הנוער בארץ הייתה מסגרת שאפשרה הזדהות עם ערכי החברה. היא אפשרה את הכרת שבילי הארץ באמצעות טיולי הליכה בשבילים ובעמקים ושילוב של לימוד והנאה. תרומתן של תנועות הנוער באה לידי ביטוי בהיבט נוסף – פיתוח התרבות העברית המודרנית. תנועות הנוער השפיעו על השירה והריקוד העממיים וסייעו בהפצת השפה העברית ובהפיכתה לשפת ההוראה בבתי הספר בארץ.

העתק מן הקטע לטבלה שלפניך חמישה שמות פעולה מבניין הפעיל, וציין את השורש של כל שם פעולה שהעתקת.

שם פעולה מבניין הפעיל	השורש
1	
2	
3	
4	
5	

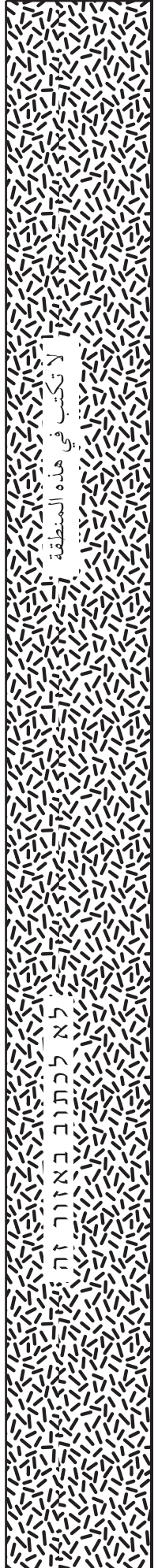
ב. לפניך הכותרת של טקסט 3 ובה הודגשה המילה "בניין", הכתובה בה פעמיים.

"תנועות הנוער: בניין חברה או בניין למשחקי חברה?"

לאחת מן המילים המודגשות יש משמעות של שם פעולה.

המר אותה בשם פעולה מאותו השורש וכתוב מחדש את הכותרת.

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

ג. לפניך ארבעה משפטים, ובכל משפט פועל מודגש.

- התנועה **חִרְתָּה** על דגלה יעדים לאומיים וחברתיים.
- המציאות **הִשְׁתַּנְּתָה**.
- התנועה **עֲנַתָּה** על צורכי השעה.
- ההנהגה הפוליטית לא **כִּפְתָּה** את תפיסת עולמה על התנועה.

(1) מבין הפעלים המודגשים העתק את הפועל היוצא דופן מבחינת ה**גזרה**, וציין את **גזרתו**.

הפועל היוצא דופן: _____

הגזרה שלו: _____

(2) ציין את הגזרה ה**משותפת** לשאר הפעלים. _____

(3) ציין את שם הפעולה של הפועל **כִּפְתָּה** המודגש במשפט האחרון. _____

15. א. לפניך משפטים ובהם מילים מודגשות.

- תְּנוּעוֹת הַנוֹעַר הָאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵלִיּוֹת הֵיוּ בְּרֹבֵן תּוֹלְדָה שֶׁל תְּנוּעוֹת הַנוֹעַר הַצִּיּוֹנִיּוֹת בְּגוּלָה, שִׁקְמוּ בַעֲקֵבוֹת הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל בְּנֵי הַנוֹעֲרִים בָּאֲרָצוֹת שֶׁבָּהֵן צִמְחוּ. בְּמִרְכֵּזָה שֶׁל הַהִתְעוֹרְרוֹת הַזֹּאת עִמְדָה הַתְּבִיעָה לְזִכְרוֹתָיו שֶׁל הַנוֹעַר לְקַבּוֹעַ אֶת גּוּרְלוֹ בַעֲצָמוֹ.
- תְּנוּעוֹת הַנוֹעַר הוֹשִׁפְעוּ מִתּוֹרוֹת שֶׁל תְּקוּן עוֹלָם בִּיַּדֵי אָדָם.
- בִּשְׁנוֹת הַשְּׂמוֹנִים נוצר צוּרֵךְ לְתוֹר אַחֵר יַעֲדִים חֲדָשִׁים.

בְּבִין הַמִּילִים הַמוֹדְגָּשׁוֹת הַעֲתֵק אֶת הַמִּילִים שֶׁבָּהֵן הָאוֹת תִּי"ו אֵינָה שׁוֹרֶשֶׁת, וְצִיֵּן אֶת הַשׁוֹרֶשׁ שֶׁל כָּל מִילָה שֶׁהַעֲתֵקָתָהּ.

ב. בטקסט 1 נכתב: "תנועות הנוער תרמו לעיצוב סגנון הלבוש הישראלי".

ברוח זו, לפניך משפטים שבהם פועלי לבוש. בעברית לִוְבָשִׁים בגדים, וְאִז פּוֹשְׁטִים או מְסִיָּרִים אותם. את הכובע חוֹבְשִׁים, כַּפּוֹת עוֹטִים, וְתַכְשִׁיטִים עוֹנְדִים או עוֹדִים. את הנעליים נוֹעְלִים, וְאִז חוֹלְצִים או מְשִׁילִים אותן. כתֵר שְׂמִים על הראש.

(1) • הַקֵּף אֶת שְׁנֵי הַפְּעֻלִים שֶׁאֵינָם מִבְּנֵי קָל.

• צִיֵּן אֶת הַבְּנֵיִן הַמְשׁוֹתֵף לָהֶם. _____

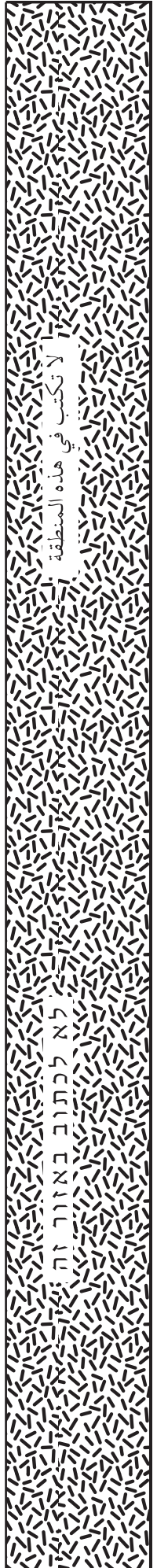
• כְּתוֹב אֶת הַשׁוֹרֶשׁ שֶׁל כָּל אֶחָד מִן הַפְּעֻלִים שֶׁהִקְפַּתָּ. _____

(2) • כְּתוֹב אֶת שֵׁם הַפּוֹעֵל שֶׁל הַפּוֹעֵל עוֹטִים. _____

(3) • כְּתוֹב אֶת שֵׁם הַפּוֹעֵל שֶׁל הַפּוֹעֵל שְׂמִים. _____

(4) • יִלְדִים קִטְנִים יוֹצְרִים לַעֲתִים פּוֹעֲלֵי לְבוּשׁ, לְמִשְׁלָה: לְמַעַל מַעִיל, הַתְּפִיג' מְתִי בִּפִּיג'מָה.

הַסְבֵר אֶת הַתְּהַלִּיךְ הַלְּשׁוֹנִי שֶׁהֵבִיא לִיצִירַת הַשׁוֹרֶשִׁים בַּפְּעֻלִים שֶׁיִּצְרׁוּ הַיִּלְדִים.

16. א. לפניך קטע ובו מילים מודגשות.

בראיון שהתפרסם בִּבְטָאוֹן של אחת מתנועות הנוער אמר אחד הרכזים: "בתנועה שלנו יש נְסִיוֹן להגדיר מהו טוב ומהו רע. בפעולות בתנועה אנו עוסקים בהקניית ערכים חשובים כמו ערך הַשְׁוִיוֹן, המאבק בגזענות ועידוד דיאלוג". גם בַּעֲלוֹן של התנועה נכתבו דברים דומים, והודגש הִיְתָרוֹן של ההשתתפות בתנועת הנוער על פני פעילויות אחרות.

- (1) מבין המילים המודגשות הקף את המילה שנוצרה בדרך של בסיס וצורך סופי.
- (2) ציין את משמעות הצורך הסופי במילה שהקפת. _____
- (3) מיין בטבלה שלפניך את שאר המילים לשת קבוצות על פי המשקל.

--	--

- (4) בקטע יש מילה השאולה מלעז.

העתק את המילה. _____

כתוב למילה חלופה עברית. _____

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

لا تكتب في هذه المنطقة
لا تكتب في هذه المنطقة

ב. בטקסט 1 נכתב: "תנועות אלה חתרו אפוא לכינונו של עולם שבו גם תושבי **הפריפריה** [...] יזכו לדיור ולתזונה הולמים".

האקדמיה ללשון העברית פנתה לציבור בבקשה לסייע לה במציאת חלופה עברית למילה הלועזית **פריפריה**. אחת ההצעות הייתה המילה **שוּלָה**. הצעה זו עוררה זעם בציבור, ראה הכותרת שלפניך.

(על פי **ynet** — ידיעות אחרונות [23/6/16]. אוחזר מ-www.ynet.co.il)

(1) הסבר מדוע התעורר זעם בציבור על ההצעה "שוּלָה" כחלופה למילה "פריפריה".

(2) בטבלה שלפניך מובאות הצעות נוספות למילה "פריפריה", והן ממוינות לקבוצות על פי השורש שלהן. ציין בטבלה שלפניך את השורש של כל קבוצת מילים.

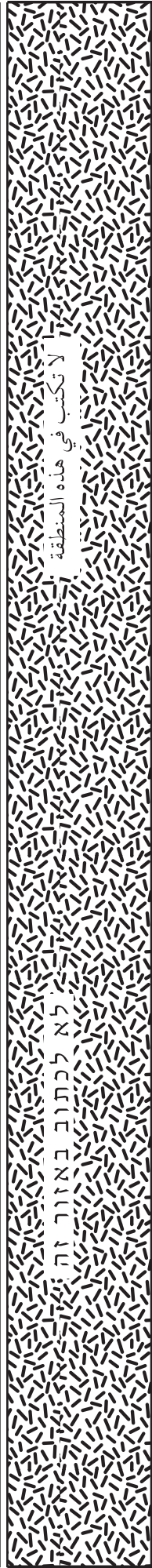
המילים	הֶקֶף	סוּבְּבָה	מַעֲטָפֶת	צְדוּדָה	מְרַחֶקָה
	הֶקֶפְיָה	סָבָה	עוֹטְפָה	מַצֵּד	רְחוּקִית
	מֶקֶף	סְבוּבָה	מַעֲטֹף		מְרַחֶקֶת
	הֶקֶפָה	סְבָבָה	עוֹטֹף		
	מֶקֶפֶת				
השורש					

(3) מבין המילים בטבלה העתק מילה אחת שנוצרה בדרך של שורש ומשקל ומשמעות המשקל היא מקום.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. א. לפניך צירופים ומשפטים. בכל אחד מהם מודגשת מילה.

אָצֵר יצירה. אוֹצֵר תערוכה נוֹצְרִים זיכרונות מוֹצֵר תעשייתי

מְצוֹר על העיר החברה מְצַרָה על עגמת הנפש שנגרמה לנוסעים.

תוֹצֵרֶת כחול-לבן

(1) מן המילים המודגשות, הקף רק את המילים הגזורות מן השורש י/ו-צ-ר.

(2) העתק את המילים שאינן גזורות מן השורש י/ו-צ-ר, וציין את השורש

של כל אחת מן המילים שהעתקת.

ב. לפניך שלושה שמות פועל מן השורש י/ו-צ-ר. ציין את הבניין של כל אחד

משמות הפועל, וכתוב את שם הפעולה של כל אחד משמות הפועל.

לִיצֵר הבניין _____, שם הפעולה: _____

לְהוֹצִיר הבניין _____, שם הפעולה: _____

לִיצֵר הבניין _____, שם הפעולה: _____

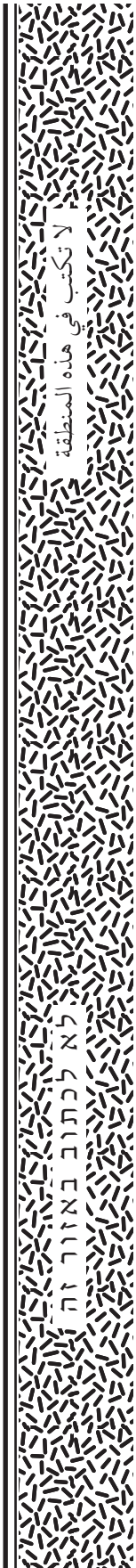
ג. לפניך שני פתגמים הלקוחים מן המקורות. בכל אחד מהם מודגשת מילה.

I. "אוי לי מיוֹצְרִי ואוי לי מוֹצְרִי" (התלמוד הבבלי).

II. "כי הנה כחומר ביד היוֹצֵר" (מן הפיוט).

(1) ציין לאיזה חלק דיבור שייכות המילים המודגשות בשני המשפטים.

(2) על פי המילים המודגשות בשני המשפטים, ציין שני מאפיינים של חלק הדיבור שציינת בסעיף ג(1).

13. א.

לפניך ארבעה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

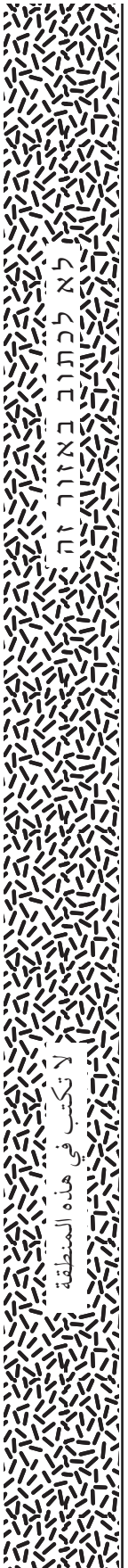
- I. מערכות החינוך הציבוריות הִתְכַנְּנוּ על פי צרכים כלכליים והתאימו לתקופה שבה הוֹקְמוּ.
 - II. כיום ממשלות רבות כוֹפֹת על בתי הספר מערכות של מבחנים סטנדרטיים והן מאמינות שמתן הזדמנות להיבחן שוב יַעֲלֶה את ממוצע הציונים.
 - III. אנשים מוכשרים רבים חושבים שהם לא מוכשרים משום שהדבר שהם טובים בו לא הֶעֱרַךְ בבית הספר או אפילו הוֹקֵעַ.
 - IV. רובינסון מוֹדֶה שהוא עצמו למד במערכת שהוא מוֹחֶה נגדה.
- (1) הִקְף את המשפט ששני הפעלים המודגשים שבו נוטים באותו בניין.
- (2) ציין את הבניין של שני הפעלים שהקפת. _____
- (3) העתק את שאר הפעלים המודגשים, וציין את הבניין של כל אחד מהם.

ב.

- (1) לפניך משפט. במשפט זה מודגשות שתי מיילים ולהן שורש משותף.
- לדברי רובינסון, מערכת החינוך הִמְכַרְת לנו כיום מעוררת תחושת נְכֹר בקרב תלמידים רבים.
- ציין את השורש המשותף לשתי המיילים המודגשות. _____
- (2) הִקְף את המשפט המבטא את היחס הנכון בין משמעויות השורש של המיילים מְכַרְת ונְכֹר.
- משמעות השורש של שתי המיילים זהה.
- משמעות השורש של המילה הראשונה מנוגדת למשמעות השורש של המילה השנייה.
- משמעות השורש של המילה הראשונה היא משמעות מוחשית, ואילו משמעות השורש של המילה השנייה היא מופשטת.
- המשמעות הנלווית (הקונוטציה) של השורש של שתי המיילים היא שלילית.

(שים לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 19/

(3) לפניך ארבעה זוגות משפטים, בכל זוג מודגשות שתי מילים. ציין את מספרי הזוגות שהיחס בין משמעויות השורש של המילים המודגשות שבהם זהה ליחס הכתוב במשפט שהקפת בסעיף ב(2).

זוג I: מדינות העולם השלישי הזקוקות לעזרה מארצות רווחה מכונות גם מדינות נְחֻשָׁלוֹת.

יש הטוענים כי קשיים וייסורים מְחַשְׁלִים את האדם.

זוג II: חותמת הדואר הַטְּבֵעָה על המכתב. הספינה טְבֵעָה בים.

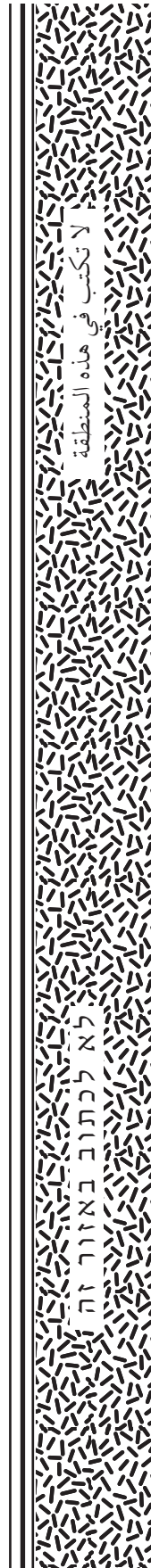
זוג III: "בראשית בְּרָא א-להים את השמים ואת הארץ" (בראשית, א, א). במקומות שונים בעולם מְבַרְאִים יערות כדי להשתמש בעצים לצורכי התעשייה.

זוג IV: הקפדנו לְשַׁמֵּר על הכללים. המוזאון מְשַׁמֵּר ממצאים ארכאולוגיים.

ג. לפניך ארבעה צירופים. בכל צירוף מודגש שם. הַרְצָאָה מרתקת הַמְצָאָה מעניינת הַבְנִיָה של ידע הוֹרָאָה אחרת

מיין בטבלה שלפניך את השמות המודגשים לפי הגזרה.

גזרת נחי ל"א	גזרת נחי ל"י/ה

14. א.

לפניך חמישה משפטים, ובכל אחד מהם מודגש שם.

- יצירתיות היא תהליך של הפעלת הַדְּמְיוֹן.
 - אלמנט נוסף הוא הנחלת הרעיון שֶׁשְׁלוֹן יכול להיות חיובי.
 - כמה מן המיזמים הם: יצירת צעצועים מלגו, תכנות משחק או צילום סְרִטוֹן.
 - יש לנו תַּאֲבוֹן עצום ללמידה.
 - הַפְּתוּחוֹת שרובינסון מציע קיצוניים לא פחות.
- (1) מבין השמות המודגשים, הקף את השם שנוצר בדרך של בסיס וצורן גזירה סופי.
- (2) ציין את צורן הגזירה הסופי בשם שהקפת ואת משמעות הצורן הסופי בשם זה.
- צורן הגזירה הסופי _____ משמעות צורן הגזירה הסופי _____
- (3) מייין את ארבעת השמות המודגשים הנותרים לשתי קבוצות על פי משקלם.
- קבוצה I: _____
- קבוצה II: _____

ב.

באקדמיה ללשון העברית טרם נקבעה חלופה למילה הלועזית "מייקר".

לפניך החלופות שדוברי העברית משתמשים בהן.

יִצְרָן, יוֹצֵר, תַּחְבִּיבָן, מְמַצֵּיא,
יִצְרָנְאִי, מְפַתֵּחַ, עֹשֵׂין, בּוֹרֵא

- (1) בטבלה שלפניך, מייין את המילים לשתי קבוצות על פי דרך התצורה,
וציין את דרך התצורה של כל אחת מן הקבוצות.

--	--

- (2) על פי רשימת המילים שלעיל, ציין ארבע אפשרויות ליצירת שמות בעברית
שמשמעותם בעלי מקצוע.

/המשך בעמוד 21/

15. א.

לפניך שני משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- שנחאי המְמַקְמֵת בראש רשימת הערים המצליחות במבחנים הבין-לאומיים, מבין המדינות האסיאתיות, מְתַמְקֵדֵת כיום בקידום החשיבה היצירתית.
 - רְאִינֵתִי אנשים רבים בשנים האחרונות.
- (1) ציין את הַבְּנִיין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

מְמַקְמֵת _____ מְתַמְקֵדֵת _____
 רְאִינֵתִי _____

(2) שלושת הפעלים המודגשים נגזרו משורשים תנייניים. השלם את הטבלה שלפניך.

השורש התנייני	שם העצם	השורש הראשוני	
			מְמַקְמֵת
			מְתַמְקֵדֵת
			רְאִינֵתִי

ב. לפניך שתי מילים: שוּוֹק וּמְמוֹן.

- ציין מה מייחד את דרך היווצרותם של השורשים של המילים האלה.

- בחר באחת מן המילים, והסבר כיצד נוצר השורש שלה.

ג.

לפניך שני משפטים, ובהם שני פעלים מודגשים.

I. נאומה של השרה הַתְּזַמֵּן לשעת צפיית השיא.

II. השרה הַתְּזַמֵּן לנאום בכנס.

(1) ציין את השורש ואת הַבְּנִיין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

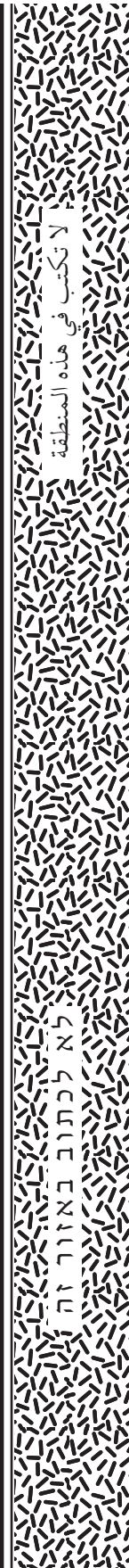
משפט I: הַתְּזַמֵּן _____

משפט II: הַתְּזַמֵּן _____

(2) כתוב את הצורה הפעילה של כל אחד מן הפעלים המודגשים (בגוף ובזמן שתבחר).

משפט I: הַתְּזַמֵּן _____

משפט II: הַתְּזַמֵּן _____

16. א.

לפניך ארבעה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

קרא את המשפטים וענה על הסעיפים שאחריהם.

- אָסוּר בהקדם לסניף הדואר.
 - אָצָה לי הדרך, לכן לא אָאָט את קצב ההליכה.
 - כשאסיים את עבודתי, אוֹכֵל לנוח.
 - "גַּם כִּי אֵלֶיךָ בָּגִיא צְלָמוֹת לֹא אֵירָא רַע כִּי אַתָּה עֹמְדִי" (תהלים כג, ד).
- (1) חלק מאותיות האל"ף בפעלים המודגשים הן שורשיות וחלק הן מוספיות.
הקף את כל אותיות האל"ף השורשיות שבפעלים המודגשים.
- (2) מהי משמעות האל"ף בפעלים שבהם היא משמשת מוספית?

(3) מן הפעלים המודגשים, מהו הפועל היוצא דופן מבחינת הגוף?

ציין את הגוף שלו. _____

ב. (1) לפניך קטע. נניח שהתבקשת לקרוא אותו בקול. הקף את הצורות שהגייתן נכונה.

איליץ' תַּאֲר / תַּאֲר את מערכת החינוך המודרנית כפי שהוא ראה אותה – מערכת הייררכית שִׁמְבֻלְבֶּלֶת / מְבֻלְבֶּלֶת בין הוראה לחינוך ומדכאת את רצונם של התלמידים ללמוד. בהרצאתו ב-TED בְּטָא / בְּטָא סר קן רובינסון עמדה דומה לעמדה של איליץ'.

רובינסון ציין לטובה את רייף אקסווית', מורה בתיכון בלוס אנג'לס, שמצליח ללמד תלמידים עניים לדבר אנגלית שוטפת אף על פי שהם מְגִיעִים / מְגִיעִים משכונות מהגרים ורובם גוֹדְלִים / גְּדֻלִים בסביבה שבה שיעור הנשירה של התלמידים גבוה.

(2) בחר בשתיים מן הצורות שהקפת, והסבר מדוע קבעת שהגיית כל אחת מן הצורות שבחרת נכונה.

/המשך בעמוד 23/

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

ג. לפניך הוראות משחק הלקוחות מאחת הרשתות החברתיות.

כְּנִסּוּ לַמְשַׁחַק, לְחַצּוּ עַל הַפְּקוּדָה "שְׁתַּפּוּ בְּצִיר הַזְּמַן שֶׁלְכֶם" וְאִזּוּ בְּחַרּוּ "שְׁתַּף בְּצִיר הַזְּמַן שֶׁל חֵבֵר".

על פי ההקשר במשפט זה, אחת מצורות הפועל המודגשות אינה תקינה.

— **הקף** אותה, וכתוב את צורת הפועל התקינה. _____

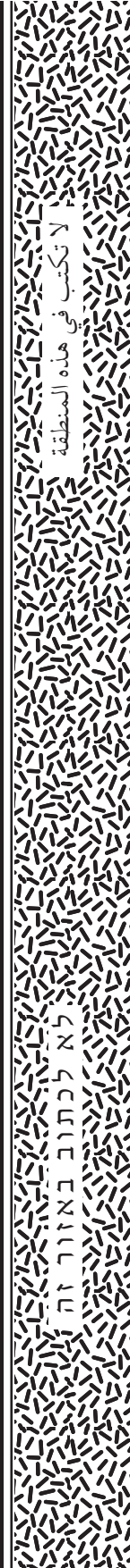
— העתק את שלוש צורות הפועל ה**תקינות**, וציין את ה**בניין** של **כל אחת** מהן.

_____	_____
_____	_____
_____	_____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. א. לפניך צירופים או משפטים ובהם מיילים מודגשות. ציין את השורש של כל אחת מן המיילים המודגשות.

I. פעילויות במים מְתַנֵּוֹת באישור ההורים. _____

מְתַנֵּוֹת קטנות. _____

II. אין מוֹצֵא. _____ מְמַצְאִים חשובים. _____

III. מְקוֹם מרוחק. _____ משרדנו מְמַקֵּם במרכז העיר. _____

IV. העובד תְּנִיץ את איחורו. _____ אל תִּרְדֵּ לַחֲצֵר עֲכָשִׁי! _____

ב. לפניך רשימת מיילים.

נִדָּ, טלפון נִיָּד, ציפורים נוֹדְדוֹת, הִנִּיד בראשו,

נע ונָד, לְנִדְנִד, נְדוּי, תְּנַנְדָּה, נִיָּדַת משטרה

(1) הקף את כל המיילים ששורשיהן נ-ו/ד/נ-י-ד.

(2) ציין את המשמעות הכללית המשותפת לשורשים נ-ו/ד/נ-י-ד.

(3) העתק כל אחת מן המיילים שלא הקפת, וציין את השורש שלה.

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

13. א.

לפניך משפט ובו שני שמות פועל מודגשים.

יש לְעַדְכֵן את רשימת המשתתפים בטיול וּלְנַיֵן את הדף כדי שלא יירטב.

• ציין את השורש של כל אחד משמות הפועל.

I. לְעַדְכֵן _____

II. לְנַיֵן _____

• הסבר את דרך ההיווצרות של כל אחד מן השורשים.

ב.

לפניך קטע על פי מאמר 1.

לאחר אלפיים שנות גלות האמינו החלוצים כי תַצְפִּית על הנוף מעמיקה את הזיקה של המטיילים לארצם.

(1) ציין את השורש של המילה תַצְפִּית. _____

(2) משם העצם תַצְפִּית נגזר בעברית החדשה שורש תנייני. כתוב את השורש

התנייני, וציין דוגמה לפועל שנגזר ממנו. _____

ג.

לפניך רשימת שמות:

נְשָׁ"ח (שדה, לאום, חברה), צַה"ל (צבא הגנה לישראל),

מְנַשֵּׁ"צ (מדריך של"ח צעיר), מְדַ"צ (מדריך צעיר).

(1) הסבר את דרך ההיווצרות של השמות האלה.

(2) השמות מְנַשֵּׁ"צ וּמְדַ"צ מנוקדים על דרך משקל נפוץ בעברית.

• כתוב את המשקל. _____

• מדוע השמות מנוקדים דווקא על פי משקל זה? _____

(3) הקף את השמות שאינם נוטים במשקל שצינית בסעיף ג(2).

חֵיל, מְדַע, דְּוֵר, נְהַג, מְכָר

• ציין את המשקל המשותף של השמות שהקפת. _____

• העתק את השמות שהקפת, וציין את השורש של כל אחד מהם.

14. לפניך שמות מתחום הטיול, הסיירות והגאוגרפיה, ובצדם פירושיהם.
- מַתְּלוּל – מדרון תלול
 חוֹלִית – דיונה, גבעה של חולות נודדים
 מַחְנָאוֹת – פעילות פנאי בחיק הטבע הכוללת הקמת מחנה ולינה באוהל או תחת כיפת השמים
 מְצוּק – סלע זקוף וגבוה המתרומם בזווית אנכית
 מַאְהָל – מחנה של אוהלים
 הַסְעִית – כלי תחבורה הנוסע הלוך ושוב במסלול קבוע (בלועזית: שאטל)
- א. בטבלה שלפניך, מיין את השמות שלעיל לשתֵי קבוצות, על פי דרך תצורתם. כתוב את דרך התצורה של כל אחת מן הקבוצות.

- ב. לפניך רשימה של צמחים ארץ־ישראליים. המילים המודגשות הן שמות תואר.

שְׁשִׁית מְצוּיָה, מסוּרן סְרָגְלָנִי,
 סְגוּלִית מְחַמְשֶׁת, יצהרון מְכַסִּיף,
 אֶשְׁמֵר קוֹצָנִי, דובדבן שְׂרוּעַ (בתמונה),
 עֲצִיּוֹן פְּרָסִי

- (1) העתק את כל שמות התואר שהם צורות בינוני, וציין ליד כל אחד מהם את הבניין שממנו הוא נגזר.

- (2) • ציין את דרך התצורה של שאר השמות המודגשים שברשימה. _____

- בחר בשם תואר אחד שנוצר בדרך התצורה שציינת, ופרט את דרך תצורתו. _____

15. א. לפניך שמות פעולה בבניינים שונים.

הַתֵּר, הַסְּתוֹדְדוֹת, קִימָה, הַצְּטַדְקוֹת, הַעֲדָרוֹת,
הַשְּׂוֹאָה, הַדִּיפָה, הוֹדְעָה, הַבְּנָה, הַתְּמוֹדוֹת
לפניך טבלה. שבץ כל אחד מן השמות במשבצת המתאימה לו בטבלה.
הקפד לשבץ את השם כראוי על פי גזרתו ובניינו.

התפעל	הפעיל	נפעל	קל	
				שלמים
				חסרי פ"נ
				נחי פ"ו
				ע"ו/י
				כפולים
				נחי ל"י/ה

ב. לפניך שני משפטים, ובהם שמות מודגשים.

— החולד הציץ מתוך הַמְּחִלָּה.

— מְחִילָה ביהדות מותנית בהבעת חרטה.

(1) כתוב את השורש של כל אחד מן השמות המודגשים.

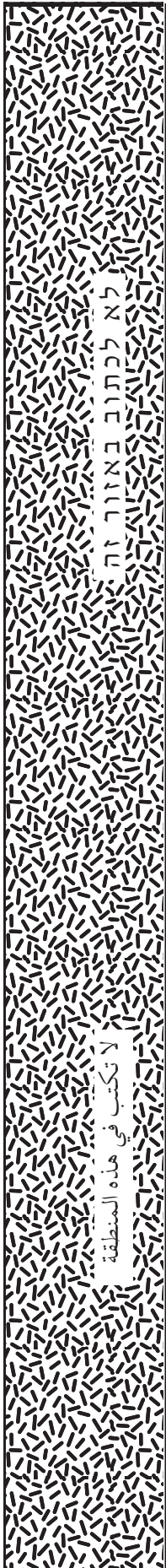
מְחִילָה _____

מְחִילָה _____

(2) הקף את השם המשמש שם פעולה, וציין את הבניין שלו. _____

(3) מן השורש של השם שלא הקפת, כתוב שם עצם אן שם תואר. _____

/המשך בעמוד 21/

16 . א. לפניך משפט ובו ארבע צורות פועל מודגשות.

ראש אגף של"ח במשרד החינוך אמר כי המסלולים של הטיולים החדשים
מאתגרים, מסקרנים, מעוררים רגשות ומאפשרים להביא לידי ביטוי
יכולות וכישורים.

(1) ציין שלושה פרטים דקדוקיים המשותפים לכל צורות הפועל המודגשות
(את הפרטים בחר מן הרשימה שלפניך: שורש, בניין, גוף, זמן, גזרה), ופרט את
תשובותיך.

(2) מבין צורות הפועל המודגשות, הסבר במה צורת הפועל מעוררים יוצאת דופן.

ב. לפניך הנחיות לטיול מוצלח.

- לשתות הרבה מים.
- להשתטות קצת.
- להתוות דרך.
- לא לתעות בדרך.

(1) כתוב את הגזרה המשותפת לכל הפעלים. _____

(2) כתוב את הבניין של כל אחד מן הפעלים.

לשתות: _____ להשתטות: _____

להתוות: _____ לתעות: _____

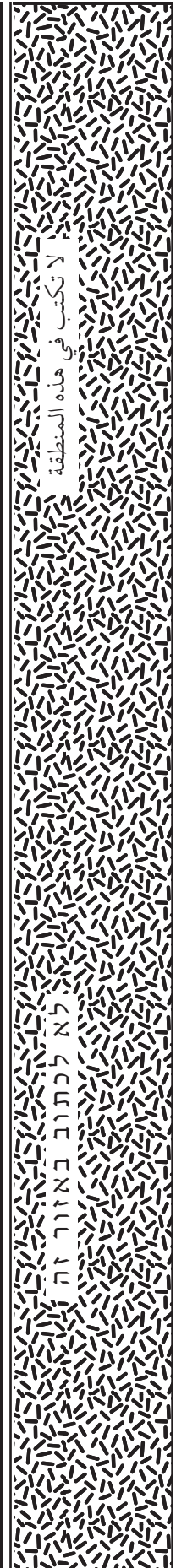
(3) מבין ארבעת הפעלים המודגשים העתק את הפועל שאין בו תי"ו שורשית.

• כתוב שם עצם (אך לא שם פעולה) הנגזר מן השורש של הפועל שהעתקת.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. לפניך משפטים ובהם מילים מודגשות. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- (1) עד סוף 2016 צפויים להגיע למדינות אירופה מיליוני פליטים. בעקבות תופעה זו עלולה להתרחש תפנית היסטורית אדירה.
 - (2) מי שמתבונן במהגרים המגיעים לאדמת אירופה נוכח לדעת כי הם אינם נרתעים מן הקשיים הצפויים להם.
 - (3) מדינות אירופה רוצות להשיג כוח עבודה זול, עם זה עליהן לנהוג בהבנה כלפי המהגרים שנמלטו מארצות מוצאם, ולתת להם תנאי מחיה נאותים.
 - (4) היו שהעזו להתריע על זרם הפליטים הגובר לאירופה ודרשו לעצור אותו.
 - (5) התכניות לקליטת המהגרים באירופה יטעו תקוות בלב המהגרים.
- שים לב: המשימות בסעיפי השאלה נוגעות למילים המודגשות בלבד.

א. — העתק את כל הפעלים מן הגזרה של הפועל יטעו.

— ציין איזה פועל מבין הפעלים שהעתקת הוא בבנין של הפועל יטעו.

ב. העתק שני שמות מן הגזרה של הפועל מתבונן. כתוב את הגזרה המשותפת. השמות: _____ הגזרה המשותפת: _____

ג. העתק פועל ושם מגזרת נחי פי"ו. _____

ד. העתק שם מן הגזרה של הפועל צפויים. _____

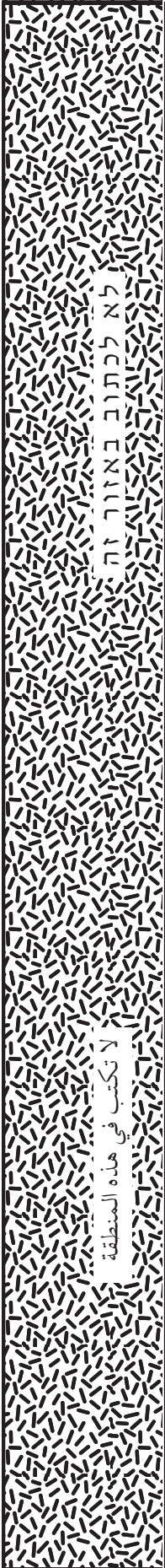
ה. במשפט (4) כתובים הפעלים העזו, להתריע.

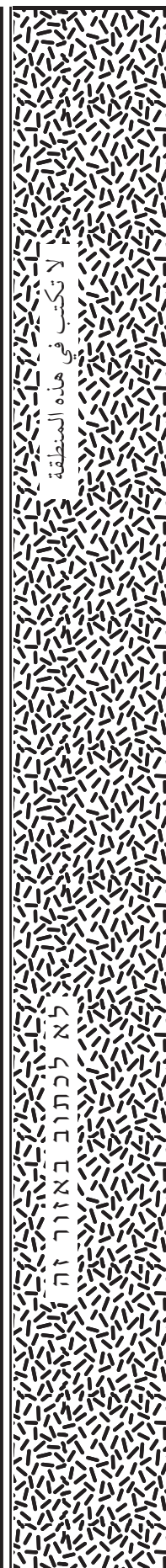
— ציין את השורש של כל אחד מן הפעלים.

העזו _____ להתריע _____

— קבע איזה משני השורשים הוא שורש תנייני.

פְּרַט את דרך ההיווצרות של הפועל משורש זה.

12. א.

לפניך משפט, ובו מילים מודגשות.

מדינות אירופה **מְתוֹכְחוֹת** על המדיניות שיש לנקוט כלפי המהגרים, וכמה מהן **מְסַרְבוֹת לְהַשְׁתַּתֵּף** בקליטת **הַמְהַגְרִים** בתחומן בדרך של חלוקה **מְסַפְּמֵת** בין המדינות.

(1) העתק מן המילים המודגשות שני זוגות של מילים – בכל זוג שתי המילים מאותו ה**בניין**. כתוב את הבניין המשותף לכל זוג.

הזוג: _____ הבניין המשותף: _____

הזוג: _____ הבניין המשותף: _____

(2) העתק מן המילים המודגשות שבמשפט:

פועל: _____

שם עצם: _____

שם תואר: _____

ב.

לפניך רשימת שמות.

מְנַהִיגוֹת הַתְּמוֹךְדוֹת עֲרִיצוֹת תְּזָרוֹת הַעֲדָרוֹת
העתק מן הרשימה רק את המילים שבהן הסיומת X היא **צורן סופי**.

ג.

לפניך שני משפטים ובהם המילה **שְׁבִיָּה**.

(1) יהלום מנצנץ בגלל **שְׁבִיָּה** של קרני האור.

(2) לא רצוי לתת לילדים קטנים צלחת **שְׁבִיָּה**.

(1) באיזה מן המשפטים יש במילה **שְׁבִיָּה** צורן נטייה? _____

(2) ציין את המשקל של המילה **שְׁבִיָּה** בכל אחד מן המשפטים.

משפט (1): _____

משפט (2): _____

(שים לב: סעיף ד של השאלה בעמוד הבא).

7. האקדמיה ללשון העברית ביקשה מן הציבור להציע חלופות למילים לועזיות. לפניך הצעות לחלופות של שתי מילים.

בכל אחת מן המילים בחר בהצעה אחת שלדעתך היא המתאימה ביותר. נמק את בחירתך (שים לב לשורש, לדרך התצורה ולמשמעות).
(1) המילה הלועזית: פּוֹמְפָה (פותח סתימות ידני).

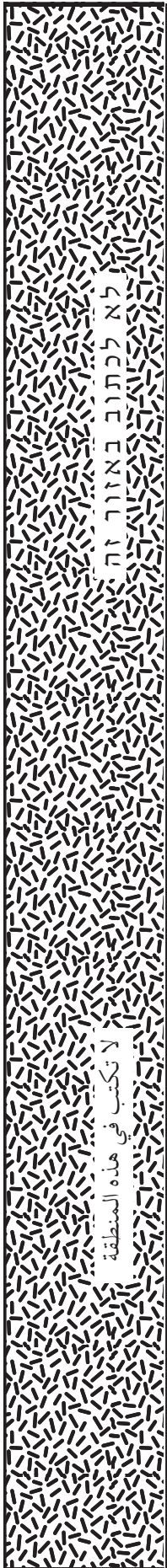
ההצעות: חוֹלְצוֹן, מְשַׁלֵּף, פּוֹמְפָמֶת

(2) המילה הלועזית: קְלִידוֹסְקוֹפ (מכשיר בצורת גליל שבו שברי זכוכית צבעוניים.

בעת סיבוב הגליל משתקפים בו צורות וצבעים. מקור המילה קליידוסקופ מיוונית, והיא מורכבת מן המילים יפה + דמות + לראות).

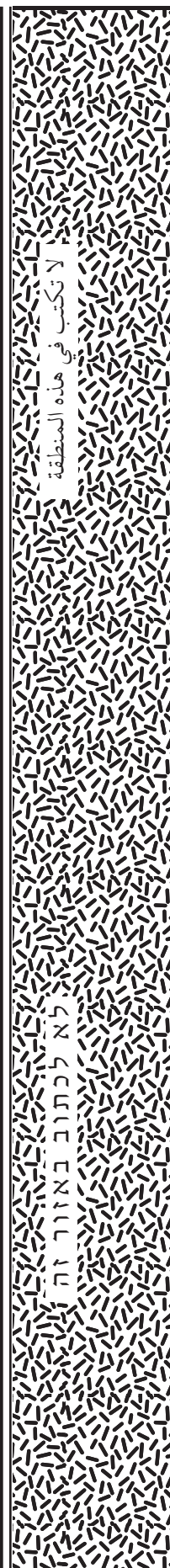
ההצעות: מְקַסְמֶת, גְּלִילוֹר, סְסִגוֹנוֹן

/המשך בעמוד 17/

13. א. לפניך שני משפטים, ובהם מילים מודגשות.
- התקציב מיועד לבניית מרכזי קליטה למהגרים.
 - יש תקצוב גם לתכנית לגירוש מהגרים.
- לפניך חמישה היגדים. הקף את המספר של ההיגדים הנכונים.
- (1) שני השמות — תקציב, תקצוב — הם משורש בעל ארבעה עיצורים.
 - (2) שני השמות — תקציב, תקצוב — הם שמות פעולה.
 - (3) אחד מן השמות — תקציב או תקצוב — הוא שם פעולה של בניין פיעל.
 - (4) שני השמות — תקציב, תקצוב — הם משורש תנייני.
 - (5) שני השמות — תקציב, תקצוב — נוצרו בדרך של שורש ומשקל.
- ב. לפניך רשימת מילים.
- מִמֵּתִין מְגוֹן רֵאשׁוֹן נֶכוֹן זָכְרוֹן מִשְׁפָּטוֹן
- העתק מן הרשימה —

- מילה שהנו"ן הסופית שבה היא אחת מאותיות השורש: _____
 - מילה שהנו"ן הסופית שבה שייכת למשקל: _____
 - מילה שהנו"ן הסופית שבה שייכת לצורת הסופי: _____
- ג. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת.
- מדינות אירופה אינן מחויבות לקלוט בשִטְחוֹן את כל המהגרים.
 - יש הטוענים כי מי שמתנגד לקליטת פליטים במדינתו הוא גִזְעוֹן.
- מבין המילים המודגשות קבע באיזו מילה יש צורך גזירה ובאיזו מילה יש צורך נטייה.
- שִטְחוֹן: _____ גִזְעוֹן: _____
- ד. לפניך ארבעה שמות פועל משורשים מרובעים. הסבר את דרך ההיווצרות של כל אחד מן השורשים.
- לְעִדְפֹן _____
- לְדַפְדֹף _____
- לְנִילֹן _____
- לְמַחֲזֹר _____

14. לפניך רשימת מילים.

הוֹנָאָה, לוּוּי, מְצִיָּאָה, הַרְשָׁאָה, קָרִין,
הַפְּנִיָּה, שְׂגִיָּאָה, בְּטוּי, הוֹדְיָה

א. מיין את המילים בטבלה שלפניך לשלוש קבוצות לפי הגזרה.

ב. כתוב את שם הגזרה של כל אחת מן הקבוצות.

ג. לפניך שתי מילים: בְּנָאִי יַמָּאִי.

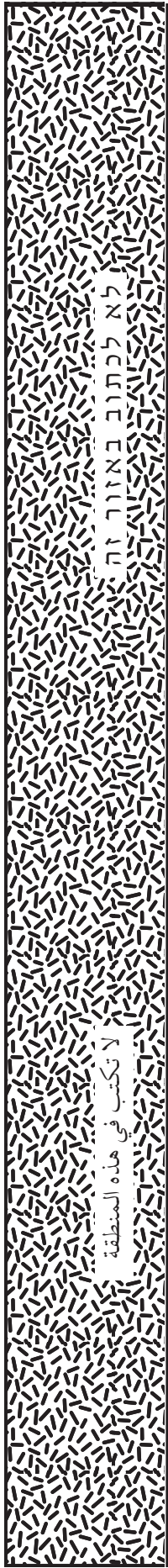
כתוב במה דומות ובמה שונות שתי המילים מבחינת דרך התצורה שלהן ומבחינת המשמעות שלהן. הסבר את תשובתך.

ד. לפניך משפטים, ובהם מודגשים פעלים סבילים.

לכל אחד מן הפעלים כתוב שם פועל פעיל.

- אירופה מוֹצֵפֶת מהגרים. _____
- קצב ההגירה לא הוֹאֵט. _____
- ידם של אזרחים רבים באירופה מוֹשְׁטָט לסייע למהגרים. _____

/המשך בעמוד 19/

15. א.

לפניך רשימת מילים: שמות ופעלים.

— ליד כל שם כתוב את המשקל שלו ואת משמעותו.

— ליד כל פועל כתוב את הבניין שלו.

מִיָּעַד _____
תְּקוּעִים _____
קִדְחַת _____
הַגִּירָה _____
יַחְסָמוּ _____
גְּרוֹשׁ _____

ב.

לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מודגש פועל. קרא את המשפטים וענה על השאלות שאחריהם.

I. ארגוני סיוע לפליטים **יַעֲלוּ** את סוגיית מצוקת הפליטים בדיון מיוחד באו"ם.

II. מחירי הנסיעה לא **יַעֲלוּ** בשנת התקציב הנוכחית.

(1) ציין את השורש המשותף לשני הפעלים המודגשים: _____

(2) ציין את הבניין של כל אחד מן הפעלים.

_____ הבניין של הפועל יַעֲלוּ במשפט I:

_____ הבניין של הפועל יַעֲלוּ במשפט II:

(3) ציין את השורש ואת הבניין של הפועל המודגש במשפט שלפניך:

_____ השלטונות יַעֲלוּ את קליטת הפליטים. _____

ג.

לפניך שתי קבוצות של שמות, ובכל קבוצה ארבעה שמות שנוצרו משורש ומשקל.

בכל אחת מן הקבוצות הקף את השם היוצא דופן מבחינת המשקל.

הסבר את קביעתך.

(1) מַעְבָּר, מִזְגָּן, מוֹרְד, מְכוּן

(2) תְּלִיָּה, תְּפִיסָה, רִיצָה, תְּגוּבָה

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

ז זה עליך לענות על ארבע שאלות.

גל ארבע מן השאלות 13-17. (לכל שאלה – 10 נקודות)

לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

לפניך קטע שהודגשו בו פעלים ושמות פועל.

אנו מוֹצְפִים בשלל גירויים המפתים אותנו לצרוך מזונות מסוימים, והדברים נְכוּנִים בייחוד בנוגע לילדים. למשל, שתייה של משקה קל מסוים עשויה לְהִרְאוֹת כמו בחירה עצמאית, אך לעתים היא נוֹבֵעת מהיותו זול, מלא בסוכר המְעוֹרֵר תחושה טובה. על ההורים לְגוֹנֵן על ילדיהם: להיות מְעֵרִים בבחירת המזון המוגש להם ולְהוֹרִישׁ לילדיהם דפוסי תזונה נכונים.

א. לפניך טבלה, ובה הפעלים ושמות הפועל שבקטע. נתח בה כל פועל לשורש ולבניין.

הפועל	השורש	הבניין
מוֹצְפִים		
נְכוּנִים		
לְהִרְאוֹת		
נוֹבֵעת		
מְעוֹרֵר		
לְגוֹנֵן		
מְעֵרִים		
לְהוֹרִישׁ		

ב. ליד כל אחד מן הפעלים שלפניך, כתוב פועל מאותו השורש, אך בבניין אחר.

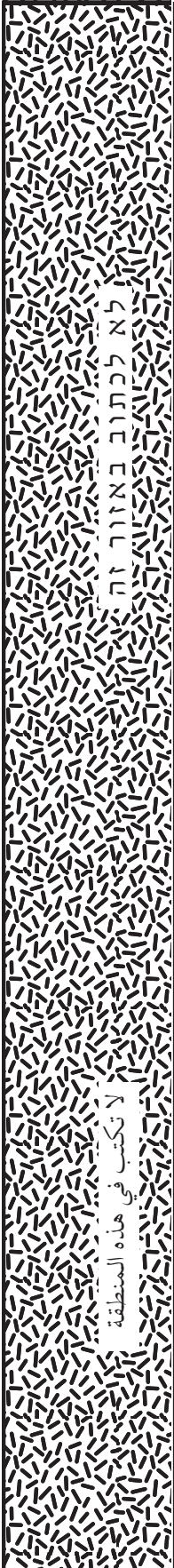
מוֹצְפִים _____

נְכוּנִים _____

ג. כתוב שם עצם מן השורש של שם הפועל לְגוֹנֵן. _____

ד. הקף את צורת העתיד של שם הפועל לְהִרְאוֹת.

אֶרְאֶה אֶרְאֶה אֶרְאֶה אֶתְרְאֶה

14. א. לפניך רשימה של פעלים ושמות, ובכל אחד מהם חסרה אות שורש.
 מְגַשׁ מְגַלָּה תֵּן דָּם יֶאֱטוּ יִגִּידוּ
 מיין בטבלה את הפעלים והשמות לשתי קבוצות על פי הגזרה, וציין בראש את הגזרה של כל קבוצה.

- ב. לפניך משפט ובו מודגשים שני פעלים.
 ראש עיריית ניר-יורק **חוקק** חוק המחייב את רשתות המזון לסמן 1 המנות שכמות הנתרן בהן גדולה. לשם כך מונה גוף ה**מוֹדֵד** את כמויות הנתח בטבלה שלפניך את שני הפעלים המודגשים.

	חוקק	מוֹדֵד
שורש		
בניין		
זמן		
גוף		

- ג. את הפועל **קָרַב** אפשר להבין בשתי משמעויות שונות כשהוא בלי הקשר. כתוב שני משפטים שכל אחד מהם יבטא משמעות אחרת של הפועל. נתח את הפועל **קָרַב** בכל משפט שכתבת (על פי הבניין, הגוף והזמן).

- I. משפט במשמעות I: _____
 ניתוח הפועל במשמעות זו: _____
 II. משפט במשמעות II: _____
 ניתוח הפועל במשמעות זו: _____

/המשך 1

لا تكتب في هذه المنطقة

15. א.

לפניך רשימת מילים ובכל מילה כתובה האות יו"ד.

הַתְּנִיחַם שָׁרִים מִיִּשׂוּר לְבָרִיאֹת חַזְאִי

(1) הקף רק את המילים שהיו"ד הכתובה בהן היא יו"ד שורשית.

(2) העתק את המילים שהקפת, וכתוב את השורש של כל אחת מהן.

ב.

לפניך משפטים ובהם שלוש מילים מודגשות.

• הוועדה המייעצת דְּיָחָה על ממצאיה.

• מזון מְתַעֵשׂ גורם לבזבז משאבים.

• עורך המחקר שְׁקַלֵּל את התשובות שבשאלונים.

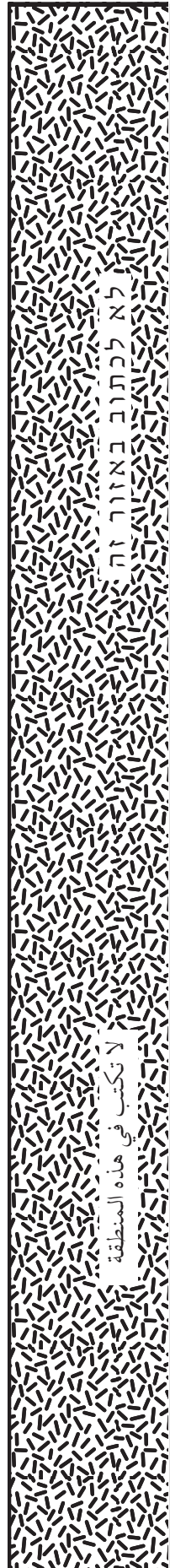
ציין את השורש של כל אחת מן המילים, והסבר כיצד נוצר השורש.

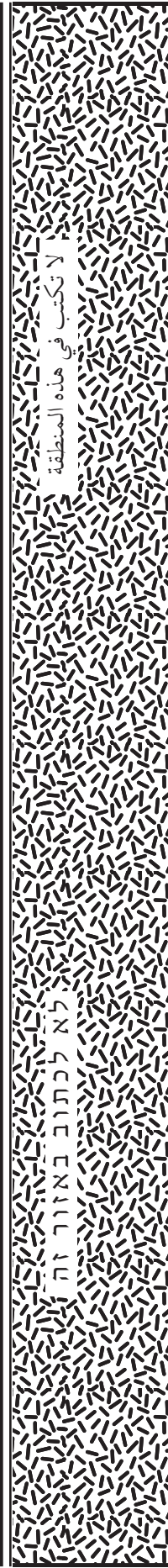
דְּיָחָה

מְתַעֵשׂ

שְׁקַלֵּל

/המשך בעמוד 19/

16. א.

לפניך צירופי סמיכות, ובכל אחד מהם מודגש השם הראשון (הנסמך).

(1) ציין את השורש של כל אחד מן השמות המודגשים.

_____ הַפְּרַת חוק

_____ הַחֲמַרְת העונש

_____ הַסְּרַת מגבלות

_____ הַעֲלֵאת מודעות

_____ הַקְּפַת הבניין

(2) ציין את המשקל המשותף לשמות המודגשים.

(3) לפניך צירוף סמיכות, ובו מודגש השם הראשון (הנסמך).

הַרְגִּילי אכילה

מה המשותף למשקל של שם זה ולמשקל שכתבת בתת-סעיף (2).

ב.

לפניך קטע.

ייצור הבשר פוגע בכדור הארץ. תעשיית הבשר גורמת לפליטה של גזי חממה, לזיהום של מקורות מים, לבזבוז מים וכן לבירוא יערות למרעה. תפקוד האדם מושפע מן התנאים על פני כדור הארץ.

(1) הקף בקטע חמישה שמות פעולה השייכים לאותו הבניין.

(2) ציין את הבניין של שמות הפעולה שהקפת: _____

ג.

לפניך משפט, ובו שם מודגש.

תְּזוּנָה היא צריכה של חומרי מזון לשם התפתחות ויצירת אנרגייה.

(1) ציין את השורש של השם תְּזוּנָה _____ .

(2) האקדמיה ללשון העברית החליטה שעל דרך המשקל של תְּזוּנָה, שהוא משקל

תְּקוּלָה, ינוקדו גם מילים מגזרות אחרות.

לפניך שמות במשקל תְּקוּלָה.

תְּאֻצָּה תְּעוּזָה תְּמַוְרָה תְּקוּמָה

הקף את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה, וציין את הגזרה שלו. _____

17. א. לפניך קטע מן המחזה לילדים "עוף לי גוף לי" שכתב אברהם שלונסקי (כפי שהופיע באתר האקדמיה ללשון העברית). בקטע הודגשו מילים.

נִזְדַּמְן לִי בֵיתוֹן קֶטְנָטָן כְּנֶגֶד
עֵינַי, זַעֲטוֹט כְּזָה, פֶּעֲטוֹט
כְּזָה, בֵּית - כְּזִית! מְנַגֵּד לוֹ
מְדוֹרְנָת דּוֹלְקָת, וּמְסַבֵּב
לְמְדוֹרְנָת מְכַרְכֵּר לוֹ אֵיזָה
בְּרִנְשׁוֹן, וְהוּא עֶלְבָּלוֹב כְּזָה,
זַעֲרוֹר כְּזָה... אֶכֶן בְּרִנְשׁוֹן
קֶטְנָטָן, אִישׁוֹן-פְּזִיזוֹן כְּזָה,
מְצַחִיקוֹן כְּזָה...

- (1) ציין את המשמעות המשותפת לכל המילים המודגשות.
- (2) מיין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות לפי שתי דרכי תצורה, וציין בראש כל עמודה את דרך התצורה של המילים שבה.

--	--

- ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מסומנת בקו המילה **סביבתי**.
- I. החברה להגנת הטבע מפעילה תכנית לחינוך **סביבתי** שמטרתה לחזק את ערכי השמירה על הטבע והסביבה בקרב הדור הצעיר.
 - II. **בסביבתי** הקרובה רבים מדברים על חשיבות המזון הבריא.
- ציין את סוג הצורן הסופי במילה "סביבתי" בכל אחד מן המשפטים (צורן גזירה או צורן נטייה) ואת משמעותו.

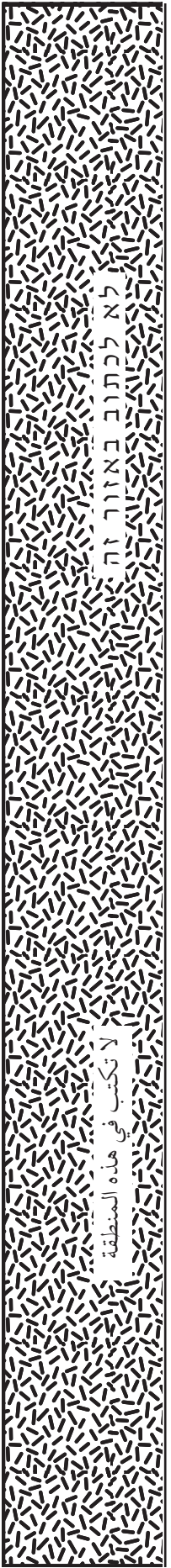
משפט I: סוג הצורן _____ משמעותו _____

משפט II: סוג הצורן _____ משמעותו _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 11-15. (לכל שאלה – 10 נקודות)

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. א. לפניך שמונה מילים שהן צורות בינוני בנקבה.

מְנַחָה נְדוּנָה מְפֹלִית נוֹדַעַת

מְאָטָה מְסִתּוֹבֶבֶת מוֹכֶנָה מְשִׁתְּנָה

לפניך טבלה. **שבץ** כל אחת מן המילים במשבצת המתאימה לה בטבלה.

הקפד לשבץ את המילה כראוי על פי גזרתה ובניינה.

התפעל	הופעל	הפעיל	נפעל	בניין / גזרה
				נחי פ"ו
				נחי ל"ה
				ע"ו
				כפולים

ב. לפניך קטע משיר לחמוטל, שכתב חיים נחמן ביאליק.

מָה אוֹכְלָה

חְמוּטֵל?

פְּרֵי הַגֶּן

מִלּוֹא הַסֵּל!

[...]

מָה לוֹמְדָה

חְמוּטֵל?

אֵל תִּשְׁאַל

אֵל תִּשְׁאַל

חְמוּטֵל

לֹא לוֹמְדָה כְּלָל!

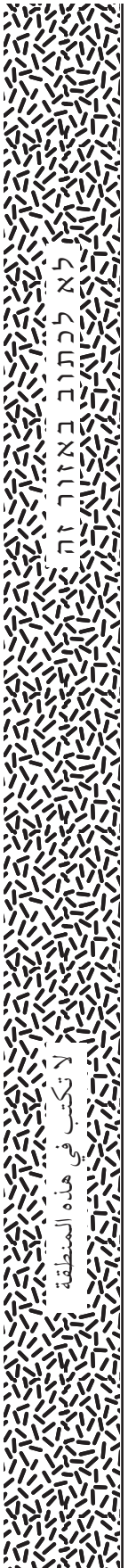
(לקוח מן האתר זמרשת – זמר עברי מוקדם www.zemereshet.co.il)

הקף בשיר שתי מילים בצורת בינוני בנקבה, **וכתוב** את הצורה הנהוגה בימינו

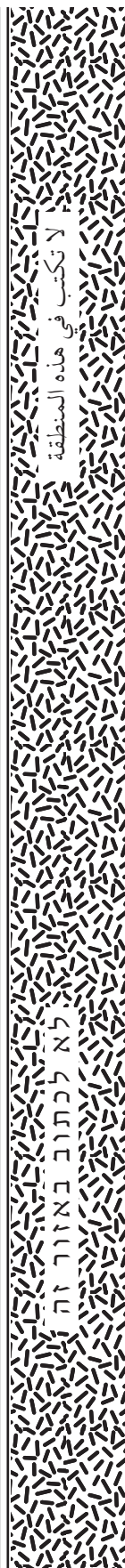
של כל אחת מן המילים. _____ , _____

ג. על פי שני הסעיפים א-ב, ציין את שני צורני הנטייה בבינוני נקבה בעברית.

(שים לב: סעיף ד בעמוד הבא.)

- ד. לפניך רשימת שמות עצם בנקבה. השמות מציינים בעלות תפקיד או עיסוק.
- מִלְכָּה שׁוֹפֵטֶת מְדַרְיָכָה חִילַת מְרַצָּה חֲלוּצָה שְׂגִירָה
- (1) הקף את כל השמות הנוטים במשקלי הבינוני.
- (2) בחר באחד מן השמות הנוטים במשקלי הבינוני, שיכול לשמש הן פועל הן שם עצם, וחבר שני משפטים:
משפט I – שבו התפקיד של צורת הבינוני הוא פועל: _____
משפט II – שבו התפקיד של צורת הבינוני הוא שם עצם: _____
- (3) בחר בשם אחד מרשימת השמות הנוטים במשקלים אחרים (לא במשקלי הבינוני). העתק אותו, וציין את משקלו.

12. א.

לפניך רשימה של מילים (פעלים ושמות).

הַדְרִידָר מְסוּק חָקָה תִּקְחִי הַתְּמָמוּ
מְצִיגִים תִּנְצְלוּ גַע תִּחְגְּוּ יִדְעוּ

- (1) הקף בק את המילים שחסרה בהן את שורש.
(2) העתק כל אחת מן המילים שהקפת, וציין לידה את השורש שלה.

ב.

לפניך שלושה שמות פועל.

לְרַדַּת, לְגִשָּׁת, לְטָעַת

- (1) הקף את שם הפועל היוצא דופן מבחינת הגזרה.

(2) ציין את הגזרה שלו _____

(3) ציין את הגזרה המשותפת לשני שמות הפועל האחרים _____

ג.

לפניך שני משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

I. כמו בעבר, גם בימינו נוצרות הזדמנויות להגדרה מחדש של התפקידים המסורתיים.

II. החלוצות נוצרות בלבן עלבונות ואכזבות.

(1) ציין את ההבדלים בין שני הפעלים המודגשים במשפטים I ו-II.

בתשובתך פרט את ההבדלים (שים לב לשורש, לבניין, לזמן ולגוף).

(2) כתוב בזמן עתיד כל אחד מן הפעלים המודגשים.

נוצרות _____ נוצרות _____

(3) לפניך כותרת מתוך ספר מדעים לבתי ספר יסודיים: "כיצד נוצרות עונות השנה?"

כיצד יש לקרוא את המילה "נוצרות" במשפט זה: כמו במשפט I או כמו

במשפט II ? _____

/המשך בעמוד 17/

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

13. א.

לפניך קטע על פי מאמרה של דפנה יזרעאלי (טקסט 1).

תקופות אלה הצטיינו ביצירתיות חברתית, בערעור על מוסכמות ובעריכת ניסויים בדפוסי חיים חדשים. רבים מן המכשולים שהפריעו לעיצוב מחודש של תפקידי שני המינים צומצמו, ונוצרה הזדמנות להגדרה מחדש של התפקידים המסורתיים ושל היחסים בין גברים לנשים. הארגונים של תנועת העבודה הציונית הכריזו טרם עלייתם ארצה על אידאולוגיה של שוויון. שוויון הנשים היה לכאורה מובן מאליו והתבטא בשילוב שני המינים בקבוצות ובפעולות של ארגונים אלה. אך כשהגיעו ארצה נשללה מן הנשים ההזדמנות לכבוש תחומי עבודה חדשים כמו החקלאות והשמירה.

העתק מן הקטע ארבעה שמות הנוטים במשקלי שמות הפעולה מבניינים שונים, וציין את הבניין של כל שם פעולה.

שם _____, הבניין: _____
שם _____, הבניין: _____
שם _____, הבניין: _____
שם _____, הבניין: _____

ב.

לפניך ארבעה צמדי מילים.

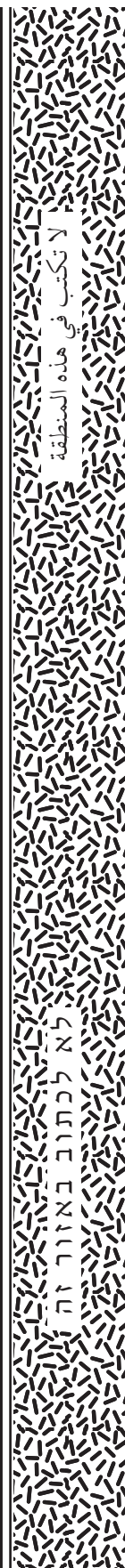
הַשְּׂרָיָה	הַשְּׂרָאָה
הַלְּוָאָה	הַלְּוָיָה
וְדוּי	וְדוּאָה
הַנְּגִדָה	הַנְּגִדָה

(1) עיין בכל צמד. אם השורש של שתי המילים בצמד הוא זהה, ציין בקו שליד הצמד את השורש המשותף למילים. אם השורשים של שתי המילים בצמד שונים זה מזה, ציין בקו שליד הצמד את השורש של כל מילה.

(2) בחר באחד מן הצמדים שהשורש של שתי המילים שבו זהה, וכתוב משפט או צירוף לכל אחת מן המילים שבצמד.

משפט או צירוף למילה הראשונה: _____

משפט או צירוף למילה השנייה: _____

14. לפניך משפט, ובו מודגשת מילה.

שכני הַתְּנִיעַ את מכוניתו.

א. ציין את הַשׁוֹרֵשׁ ואת הַבְּנֵיין של המילה המודגשת.

השורש _____ הבניין _____

ב. הסבר את התהליך שבו נוצר הַשׁוֹרֵשׁ של המילה המודגשת.

ג. מן השורש של הפועל הַתְּנִיעַ נגזר שם העצם מְתַנֵּעַ (סְטֵרִיזֵר).

מהי דרך התצורה של שם העצם מְתַנֵּעַ? פרט אותה.

דרך התצורה: _____

פירוט: _____

ד. לפניך שלושה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

I. המכונית לא מְגַנְנָה כפי שדרשה חברת הביטוח.

II. גן הילדים אינו מוֹגֵן.

III. אנו מְגַנְנִים כל תופעה של אלימות.

(1) השורש של אחד מן הפעלים המודגשים דומה בדרך היווצרותו לשורש של

הפועל הַתְּנִיעַ. מהו פועל זה?

(2) ציין את השורש של כל אחד מן הפעלים האחרים.

ה. לפניך שני פעלים שנגזרו משורשים מרובעים.

I. מְסַרֵר החלופה העברית שהציעה האקדמיה ללשון העברית לפועל סְמַס, המקובל בלשון הדיבור.

II. טִלְפֵן

הסבר את דרך היווצרות של כל אחד מן השורשים המרובעים.

מְסַרֵר _____

טִלְפֵן _____

15. א.

לפניך רשימה של מילים:

שְׂרוּת, עִוּוּת, רְאוּת, שְׁטוּת, גְּלוּת, צִיּוּת

(1) כל המילים שברשימה נוצרו באותה דרך תצורה.

ציין את דרך התצורה.

(2) מייין את המילים שברשימה לשתי קבוצות, על פי הגזרה, וציין בכותרת את

הגזרה של כל קבוצה.

ב.

לפניך טקסט על פי האקדמיה ללשון העברית, שהושמט ממנו מידע.

השלם בטקסט את המידע החסר.

כמה עקרונות מנחים את הוועדה בבואה למצוא חלופות עבריות למילים הלועזיות:

- הדרך הראשית ליצירת מילה חדשה היא **יציקת שורש במשקל**. נבחר שורש המתאים להביע את העניין, והוא ניצוק במשקל מתאים. לדוגמה:

מִצְּלָה (מנגל, גריל) – מן השורש _____ (1) במשקל _____ (2),
על דרך מילים כמו מִקְלָה ומִמְחָה.

בְּשִׁמָּת (ארומה) – מן השורש _____ (3) במשקל _____ (4)
על דרך מילים כמו נְסִיחָה ו _____ (5).

- יש שהמילה החדשה נגזרת על ידי הוספת **סופית** למילה קיימת. לדוגמה:

תַּנְנוּרִין (טוסטר אובן) – סיומת _____ (6) לציון _____ (7)

צְמִיגָה (פנצ'רייה) – סיומת _____ (8) לציון _____ (9)

- לעתים רחוקות נוקטים גם דרך של _____ (10). לדוגמה המילה **זְרָקוֹר**

(פרוז'קטור) נוצרה מן המילים: _____ (11) + _____ (12).

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך